

EXAMENSARBETE

Våren 2011

Sektionen för Hälsa och Samhälle

Socionomprogrammet

Hemmet, kvinnan och moralen

-I Malmö stads barnavårdsutredningar 1930-1936

Författare

Tim Carlson

Camilla Teljas

Handledare

Thomas Sörensen

Examinator

Marcus Knutagård

Abstract

Title: The Home, the woman and the moral.

-In Malmö city's child welfare investigations 1930-1936.

Authors: Tim Carlson and Camilla Teljas

Supervisor: Thomas Sörensen

Assessor: Marcus Knutagård

This study, a narrative analysis of it, deals with the term, home, its importance and the use of it by Child welfare investigators in the city of Malmö between the years 1930-1936. Commonly used and acknowledged, home stood for security and order while the term, street, had just the opposite meaning. Living in the countryside symbolized health and sensibility, while city life was considered to be cramped, dirty and immoral. The responsibility of achieving the liberals and conservatives ideal of a sunny, clean and orderly home was given to the woman of the house, as was the task of keeping the home morally correct, and providing the necessary atmosphere for proper upbringing of the children. Consequently, the basis of theory, using Karl Marx and Friedrich Engels in regards to the conflicts between the upper and lower classes, and even theories of Jane Lewis of woman's connection to home and family, have been the grounds for the study. The very detailed results show that home and morals play a major role in the investigations and prove above all, the intimacy between the home and woman.

Keywords: Child Care, Casework, Social Services, Thirties, Home, Woman, Moral, Child Welfare.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Problemets bakgrund.....	2
3. Inledande kunskapsöversikt.....	5
3.1 Bakgrund till 1930-talets hembesök	5
3.2 Vilka lagar föranledde ett hembesök gällande barnavårdsutredningar?	5
3.3 Hembesök i 1930-talets Sverige	7
3.4 Landsbygdsromantik och hemideologi	8
3.5 Institutionen som hem.....	9
3.6 Kvinnans plats i hemmet.....	10
3.7 Hemmets roll i den sociala frågan.....	10
4. Syfte och frågeställningar.....	11
4.1 Syfte och frågeställningar	11
5. Aktuell teoriram	12
5.1 Aktuell teoriram	12
5.2 Analytiska begrepp.....	13
6. Metod och metodologi.....	15
6.1 Etiska överväganden	15
6.2 Urval.....	15
6.3 Att arbeta med narrationer.....	16
6.4 Om kodning, kategorier och teman.....	18
6.5 Källkritik	21
7. Hemmet, kvinnan och moralen.....	22
7.1 Det soliga goda hemmet.....	22
7.2 Den mönstergilla och ordningsamma kvinnan.....	25
7.3 Det omoraliska hemmet	29
8. Diskussion och slutord	35
9. Sammanfattning	41
Referenslista	43
Litteratur	
Internet	
Svensk författningssamling (SFS)	
Otryckta källor	
Bilaga:1.	

1. Inledning

I föreliggande uppsats skall hemmet i 1930-talets Malmö undersökas så som det framstår i Barnavårdsnämndernas utredningar efter så kallade hembesök. Hemmet som begrepp kommer inte bara att undersökas. Hemmet skall även ställas i relation till två andra vanligt förekommande begrepp för Barnavårdsnämnden i Malmö vid denna tid – kvinnan och moralen. Allra först kommer vi i uppsatsen som ett slags utökad inledning ge läsaren en bakgrund till begreppen hem, hembesök och barnavård. För att vi skall kunna sätta in hembesöken av Barnavårdsnämnden i 1930-talets Malmö, måste vi förstå vilken social, kulturell och språklig kontext hemmet fanns i vid denna tid (Hydén 1997, s 15; Riessman 1997, s 58; Bryman 2011, s 363). Den inledande delen av uppsatsen fyller ytterligare en funktion, då den kan uppfattas som ett kunskaps- eller forskningsläge för vårt syfte och våra frågeställningar vilka kommer att presenteras längre fram i uppsatsen.

För att underlätta läsningen av vår uppsats har vi skapat ett referenssystem där vi efter att ha hänvisat till citat eller notis inom parentes återger dess källa. Källan som återfinns i slutet under rubriken ”otryckta källor” uppger sedan såväl årgång, volym, seriesignum samt bilaga och diarienummer. Detta för att den intresserade läsaren som vill nå fördjupad kunskap och förståelse på ett enkelt sätt skall veta var vi tagit vårt källmaterial ifrån. Att skriva ut källan direkt i den löpande texten hade för läsaren inneburit ett störande avbrott och vi har därför valt att med detta bokstavssystem skapa en lättillgänglig och tydlig referens.

2. Problemets bakgrund

Under sent 1800-tal och tidigt 1900-tal växte städerna snabbt (Olson 1992, s 47) och en tydlig social och bostadsmässig segregering växte fram, med borgerliga områden och arbetarområden. Parallellt med att städerna växte så växte även olika former av oplanerade offentliga rum, såsom mörka gränder, gator och andra samlingsplatser. Dessa olika offentliga rum blev arbetarklassens barn och ungdomars tillhåll. Eftersom ungdomarna som förut varit hemma nu började synas ute i städerna kom de dominerande och styrande grupperna i samhället att se dem (Nilsson 2003, s 247). Den gängse uppfattningen att gatan var farlig gjorde även att hemmet i än högre grad symboliserade trygghet och lugn (Lützen 1998, s 72). I barnavårdsutredningarna nämns ofta trångboddhet, fattiga och utsatta miljöer som orsaker till de olika sociala problemen som fick samhället att reagera (Zetterqvist Nelson 2009, s 419; Thörn 1997, s 55). Trångboddheten var ett omfattande problem runt sekelskiftet. Exempelvis i Stockholm kunde en lägenhet om ett rum och kök bebos av upp till 13-14 personer (Eriksson 1990, s 347).

Samtidigt som barn och ungdomar uppmärksammades ökade oron i samhället då de dominerande grupperna talade om ungdomars "sedliga förvildning", "vanart" samt "sedligt försummade barn" (Nilsson 2003, s. 247). Samhället såg vanarten och osedligheten som en plåga som samhället var tvunget att få bukt med innan det spred sig som en epidemi (Sundkvist 1994, s. 49).

För att komma till rätta med dessa problem framfördes av barnavårdsnämnden i Malmö ett förslag angående ett förbud för bilförare att plocka upp barn eller ungdomar utan att få betalt av dessa. Fattiga barn som liftade var ett stort problem vid denna tid. Detta för att dessa barn oftast var pojkar som rymt från sina hem och föräldrar. Förslaget om förbud fick dock aldrig något gehör då socialstyrelsen var av uppfattningen att det skulle medföra mer besvär än fördelar (Svärd 1993, s 144).

Under 1930-talet hade nativiteten sjunkit och det sattes in resurser för att den skulle öka, bland annat genom att förbättra och rusta upp bostäder (Nilsson 2003, s 277). I början av 1930-talet var bostäderna i Sverige i långt sämre skick än i andra jämförbara länder. Det ansågs finnas allt för få bostäder och de som fanns att tillgå var i undermåligt skick och hade en låg standard (Meeuwisse & Svärd 2006, s 39; Nilsson 2003, s 279).

Begreppet folkhemmet föddes på 1930-talet (Nilsson 2003, s 289). Per Albin Hansson använde uttrycket folkhemmet i ett tal, i slutet av 1920-talet och den bakomliggande idén var visionen om ett samhälle som var rättvist (ibid., s 291). Folkhemmet var en plats för trevnad; det skulle vara ”ljus, varmt och kvinnligt” (Edling 1996, s 384). Det är dock viktigt att hålla i minnet att folkhemmet inte syftade till att omfatta alla medborgare, då folkhemmet främst skulle skydda och gynna löntagare (Åmark 2005, s 83).

Redan då kvinnor stred för rösträtt användes hemmet i en utvidgad betydelse till att gälla för hela samhället. Detta torde ha sin grund i att kvinnorna genom att hävda betydelsen av det kvinnliga ansåg sig ha rätt till att delta och aktivt ta plats även inom politiken. Moderligheten fick därmed en politisk innebörd. Denna moderlighet som ansågs finnas hos samtliga kvinnor, troddes gagna samhället som helhet och i synnerhet då samhället betraktades som ett ”hem”. Samhället, precis som den ideala familjekonstellationen, behövde såväl en fader som en moder (Rönnbäck 2002, s 128).

Under 1900-talets första hälft blev det allt vanligare att då barn omhändertogs placera dem på barnhem och skyddshem. Målet var att dessa hem skulle fylla samma funktion som ”det goda hemmet” ansågs fylla (Nilsson 2003, s 254). I det sociala arbetet och även inom politiken var begreppet ”hem” väl förankrat och användes kontinuerligt (ibid., s 291). Tankar om hemmet hade hög prioritet inom politiken på sent 1800-tal och tidigt 1900-tal (Meeuwisse & Swärd 2002, s 29; s 331; Thörn 2004, s 62).

Även inom kulturen spelade hemmet en viktig roll, exempelvis konstnären Carl Larsson målade tavlor av vad som senare ansågs vara det goda hemmet (Thörn 2004, s 65). Carl Larsson var även en stark förespråkare av harmonin som ansågs finnas i de svenska lanthemmen (Edling 1996, s 157). Carl Larssons illustrationer visade även prov på en ny livsstil. Han tycktes mena att högsta prioritet borde ligga på trivsel i vardagen, istället för att betona vikten av att ha en vacker ”salong” (Eriksson 1990, s 329).

Samtidigt aktualiseras både begreppet hem och folkhemmet i den pågående politiska debatten. I exempelvis Sverigedemokraternas principprogram (2005) beskriver de kärnfullt hur deras vision om ett modernt återskapande av folkhemmet skall se ut. Att ta upp dessa frågor för diskussion är därför av stor vikt för oss som kommer att arbeta professionellt med socialt arbete.

Vi har båda länge haft ett historiskt intresse, som ytterligare väcktes då vi läste socialhistoria på Högskolan Kristianstad. 1930-talet framstår för oss som en brytpunkt i många avseenden, både socialt och politiskt. Våra gemensamma intressen i kombination med fascinationen vi kände inför begreppet hem, bidrog till att idén inför denna uppsats föddes.

3. Inledande kunskapsöversikt

3.1 Bakgrund till 1930-talets hembesök

Hemmet ansågs stå för trygghet och stabilitet (Thörn 2004, s 61), men ansågs även kunna utvisa vilken moral som fanns i hemmet (Meeuwisse & Swärd 2002, s 29; Thörn 1997, s 32). Alla bostäder klassificerades inte heller som hem (jfr Karlsson 1993, s 72). I denna kontext uppkom fenomenet med hembesök. Hembesök kring sekelskiftet i Amerika var främst till för att minska lidande för fattiga och behövande och syftet var således att utföra en vänskaplig handling i all välmening. En viktig person att framhålla i detta sammanhang är Mary Richmond, som pläderade för dessa vänskapliga besök i hemmet (Soydan 1993, s 85). 1899 gavs boken ”Friendly Visiting the Poor” ut av Richmond (ibid., s 83).

I Europa kom det så kallade Elberfeldtssystemet i Tyskland och introducerades där i mitten av 1800-talet (Steinmetz 1993, s 158; jfr Runquist 2010, s 2). Det innebar i korthet att staden skulle delas in i distrikt. Varje distrikt hade sedan en ”fattigvårdare” som åtog sig arbetet på frivillig basis. Uppdraget innebar att kontinuerligt inspektera sitt distrikt och genomföra tillsynsbesök och kontrollera klientelet i det tilldelade distriktet (Folkesson 2009, s 228; Steinmetz 1993, s 158; jfr Runquist 2010, s 3).

3.2 Vilka lagar föranledde ett hembesök gällande barnavårdsutredningar?

1924 års barnavårdslag arbetades fram efter att kritik riktats mot 1902 års lag (Lundström 1993, s 56 ff). Denna lag kritiserades för att inte innefatta omhändertagande av barn som kroppsligen vanvårdats eller misshandlats. Det riktades även kritik mot att åldersgränserna var för begränsad samt att fosterbarnskontrollen behövde skärpas (ibid., s 58). Den nya barnavårdslagen var mer medmänskligt präglad än den gamla genom att den tillade att samhället både hade rätten och skyldigheten att ingripa när barn vanvårdas eller misshandlats (ibid., s 56).

De juridiska rekvisiten som skulle uppfyllas vid omhändertaganden ändrades vid 1924 års lag (ibid., s 57). Följande rekvisit skulle uppfyllas för att ett omhändertagande skulle ske:

”a/ barn under sexton år, som i föräldrahemmet misshandlas eller utsättes för allvarlig vanvård eller annan fara till liv eller hälsa;

b/ barn i sagda ålder, som på grund av föräldrarnas lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att fostra barnet är i fara att bli vanartat; samt

c/ barn under aderton år som befinnes vara så vanartat, att särskilda uppfostringsåtgärder krävas för

dess tillrättaförande” (SFS 1924:361).

Enligt § 23 i 1924 års lag kunde barnavårdsnämnderna (hädanefter kallad Nämnden) stegvis höja kontrollen och åtgärderna som sattes in på ett vanartat barn. Första steget var att föräldrarna kunde få en så kallad; ”allvarlig förmaning att bättre uppfylla sina plikter mot barnet” och påminnas om de åtgärder som kan komma att sättas in ifall inte en förbättring av beteendet sker (Lundström, s 61).

År 1934 kom det även en ändring i 1924 års barnavårdslag, § 22d som lade till formuleringen ”ooredliga, lättjefulla eller sedeslösa levnadssätt” (SFS 1934:294) som i praktiken bara kom att användas på flickor (Runquist 1999, s 20; Nilsson 2003, s 287; Swärd 1993, s 131).

Utredningarna om tvångsomhändertaganden skulle skrivas allsidigt och objektivt (Lundström 1993, s 165). Trots detta var alla utredarna under 1930-talet inte alltid professionella tjänstemän utan var ibland tillsatta lekmän från Nämnden (ibid., s 168). En av platserna i Nämnden skulle alltid innehas av en kvinna då samtiden ansåg att kvinnan har kunskaper om hur barn bör och ska fostras (ibid., s 64).

Många av de aktiva filantroperna var ogifta kvinnor. Dessa spred idealet med ”mamma, pappa, barn, i det goda hemmet”, vilket också fick en stor genomslagskraft. Det bidrog dock närmast till att filantropernas egen livsstil, det vill säga som ogift kvinna, närmast blev att betrakta som onormal. De kvinnor som ingått äktenskap kunde också vara aktiva filantroper, men då oftast genom att donera pengar (Lützen 1989, s 175).

Bergman (2007, s 69 ff) skriver att boendet ofta spelade en central roll under 1930-talet. Det viktigaste för tidens Nämnder tycks ha varit att få bort de vanartade barnen från stadens lockelser och placera dem på landet i ett renligt och gott hem. I dessa utredningar nämns ofta att barnet i fråga är i behov av frisk luft, mat, ordnade former och renlighet, vilket Nämnderna tyckte att hemmen på landet kunde erbjuda. Bergman fortsätter med att påpeka att det sällan fanns någon argumentation till varför Nämnderna ansåg att landsbygden var den bästa uppfostringsplatsen för barnen. Vidare som förklaring skulle det kunna anföras att det var för att barnen från staden skulle få ett miljöombyte, komma ifrån miljöer som ansågs sjukliga eller komma ifrån trångboddhet i staden. Även barn som bedömts vara vanartiga utackorderades gärna till landet då barnet i fråga inte lika lätt kunde ta sig in till stadens lockelser natttid.

Vad som är lämpligt och olämpligt gällande barns uppväxt har varierat beroende på kontextuella förhållanden. Det är dock viktigt att hålla i minnet att det samtidigt har funnits stor konsensus kring dessa frågor under lång tid (SOU 2009:99, s 98). Därför tycker vi att det är av stort intresse att undersöka relationen som dåtidens barnavårdsinspektörer och inspektriser hade just till hemmen.

3.3 Hembesök i 1930-talets Sverige

På 1930-talet fanns även särskilt inrättade rådgivningsbyråer, vars huvudsakliga uppgift var att ge stöttning och vägledning till ”uppfostrarna”. Detta grundades på frivillighet och genom att ge råd var förhoppningen att förändringar skulle kunna komma till stånd (Jönson 1997, s 121). Dock gjorde även rådgivningsbyrån hembesök – ofta oanmält. Under besöket i hemmet vidtalades grannar till familjen, som då gavs möjlighet att uttala sig om såväl hemmet som familjen. I dessa utredningar antecknades noggrant hur hemmet förhöll sig, exempelvis i fråga om bostadens storlek, om hemmet var välstädat och om det var ”ljus”. Att hembesöken var just oanmälda medförde stora fördelar, bland annat att assistenten (vilket var titeln på de anställda vid rådgivningsbyråerna) fick en chans att se hur hemmet såg ut under normala förhållanden, det vill säga då familjen inte väntade sig att få besök (Jönson 1997, s 117 ff; jfr Bergman 2003, s 249). Under hembesöket inspekterades även andra saker i hemmet, exempelvis hur barnet klädde sig och om hygien sköttes på ett fullgott sätt, men även vilken kost som fanns i hemmet noterades. Hemmet beskrevs sedan utförligt i utredningen (Weiner 1995, s 157). Eftersom hembesöken var oanmälda inträffade det dock allt som oftast att ingen påträffades i hemmet. Även detta antecknades noggrant i utredningarna (Bergman 2003, s 249). Efter ett genomfört hembesök kunde modern vid behov få tillsägelse att bättre sköta hem och städning. Detta förstärker bilden av att dessa hembesök närmast är att anse som en kontroll (Jönson 1997, s 117 ff).

Hur hemmet framställs i utredningarna förändras dock över tid. Kring 1930-talets mitt sker en förändring såtillvida att adjektiv såsom ”smuts” och ”oordning” inte längre är lika vanligt förekommande som det varit dessförinnan. Detta tror Weiner (1995, s 173) beror på den förbättrade levnadsstandarden bland befolkningen. Denna förbättring innebär därmed att skillnaden på utredarnas egna hem och klienternas minskar. Utredarna är därför mindre benägna att beskriva hemmen på nedvärderande och avståndstagande sätt. Weiner (1995, s 172) menar att socialarbetarna hädanefter fokuserar mer på de inbördes relationerna mellan familjemedlemmarna och att beskrivningar av hemmet får ett allt mindre utrymme.

3.4 Landsbygdsromantik och hemideologi

För att få ”luftombyte” skickades fattiga barn till kolonier i landsbygdsmiljö (Mattsson 1995, s 32). Ytterligare anledningar till vistelsen fanns att finna i att barnen under sin tid på kolonin skulle få ett levnadssätt som var önskvärt och föredömligt även efter hemkomsten (Münger 2000, s 39). Att få vistas på koloni under sommaren kunde för många arbetarklassbarn från staden vara enda möjligheten att få tillbringa tid på landsbygden. Att få denna möjlighet ansågs vara hälsobefrämjande och sunt, men även en chans att ge barnet en moralisk fostran (Münger 2000, s 150; jfr Söderlind 1999, s 176). På landsbygden ansågs det inte finnas varken moraliska eller medicinska smittohärdar (Edling 1996, s 323). År 1930 var ungefär hälften av Sveriges befolkning bosatta i det som räknades till landsbygd (Åmark 2002, s 255).

Att barnen skulle uppvisa en moralisk förbättring efter vistelsen på kolonin och sedermera landsbygden var en uttalad förväntan (Münger 2000, s 77). Kolonin syftade även till att få barnen att värna om ”det goda hemmet” (Münger 2000, s 154; jfr Söderlind 1999, s 131). För att denna känsla skulle infinna sig hos barnen krävdes därför hemtrevnad på kolonin, såväl inomhus som utomhus (Münger 2000, s 158; jfr Söderlind 1999, s 129). Samtidigt är det ett faktum att kolonin syftade till att efterlikna det borgerliga hemmet (Münger 2000, s 161). Det borgerliga idealet befastes ytterligare inom det sociala arbetet, då exempelvis prostituerade kvinnor fick tillfälliga placeringar i borgerliga hem. Även dessa på landsbygden. Dock räckte det inte med att hemmet var borgerligt och skulle uppfylla rådande ideal, utan hemmet skulle även falla inom ramen för vad som var att anse som ett ”gott hem” (Jansdotter 2004, s 88). Det borgerliga idealet var uppbyggt kring hemmet, här skulle individen och familjen ha sin tillvaro. Detta ideal stöttades av tre pelare, nämligen tvåsamhetens välsignelser, synen på barndomen som en fas i livet och familjen samt hemmet som en privatsfär (Åberg 1991, s 131).

Det hälsosamma och sunda livet som ansågs finnas på landet var en viktig del av samtidens hemideologi (Edling 1996, s 26), samtidigt som det utgjorde en viktig motpol till den farliga staden (Jansdotter 2004, s 172). Att de skånska bondgårdarna romantiserades och är berömda uppmärksammas redan 1939 av den samtida författaren och journalisten Ludvig Nordström (s 131). Verkligheten hinner dock ikapp Nordström, som förfasas och därför väljer att benämna den romantiserade landsbygden med beskrivningen ”Lort-Sverige” (Nordström 1939, s 135).

Hemideologin kretsade i övrigt till stor del kring vad hemmet kunde förebygga, vad det skulle motverka och även sundheten som skulle finnas i ”det goda hemmet” (Edling 1996, s 24). Ideologin förespråkade de svenska hemmen och var även ett politiskt motståndstagande mot den allt mer vanligt förekommande socialismen, vilken upplevdes som mycket hotfull i breda folklager. Centralt för motideologin mot socialismen var ”det goda lanthemmet” som även diskuterades flitigt inom kulturen. Dessa idéer om landsbygden förekom även internationellt (ibid., s 295 ff).

Husen som byggdes kring sekelskiftet skulle både vara hälsosamma och knyta an till fosterlandet. Dessutom skulle de byggas i vackra miljöer (ibid., s 298). Landsbygdsromantiken är närmast att anse som ett borgerligt ideal, då syftet till viss del var att komma bort ifrån den trånga och farliga staden med dess omoraliska leverne (ibid., s 296). Det goda hemmet på landsbygden ansågs däremot kunna fostra det uppväxande släktet på ett bra sätt, då barnen tidigt fick lära sig att ta ansvar och hjälpa till med hushållssysslor (ibid., s 372). Begreppet hem var under denna tid väldigt känslomässigt laddat (Edling 1996, s 25; Rönnbäck 2002, s 102). Samtidigt som idéerna kring det goda hemmet slog igenom kom även den borgerliga idén om privatlivet att få genomslagskraft. Familjen var en sluten enhet, men familjemedlemmarna hade samtidigt rätt att dra sig tillbaka till sitt eget privatliv (Lützen 1989, s 181).

En av sekelskiftets mest aktiva personer vad gäller heminredning var författaren och pedagogen Ellen Key. Key gav inte enbart tips kring skötsel av hemmet, utan var dessutom mycket moraliserande i sina skrifter. Hon var övertygad om att ett vackert och ändamålsenligt hem kunde bidra till harmoni för hela familjen. Det vackra hemmet ansågs i förlängningen även kunna bibringa harmoni till samhället som helhet (Eriksson 1990, s 204).

3.5 Institutionen som hem

Runt sekelskiftet betonades inte bara institutionens inredning inomhus utan det lades även stor vikt vid den yttre miljön. I skyddshemmen för kvinnor exempelvis syftade trädgården runt hemmet även till att utgöra en moralisk gränsdragning, vars huvudsakliga mål var att avhålla kvinnorna från gatan och det osunda levernet i staden (Jansdotter 2004, s 173). Vid samma tid betonades även vikten av egna rum, vilket även avspeglas vid studiet av sociala institutioner. För att återigen dra en parallell till skyddshemmen skulle det i de egna rummen skapas hemtrevnad, med personliga ting för att miljön allt mer skulle vara hemlik (ibid., s 180 ff). Institutionen skulle så långt det var möjligt efterlikna en familj, i ett hem. Detta ansågs ge de intagna motståndskraft mot framtida synder och lockelser (ibid., s 192 ff). I det goda hemmet skulle finnas möjligheter att utvecklas i lärandet och

att ha en meningsfull fritid ansågs också vara betydelsefullt (Jansdotter 2004, s 195).

3.6 Kvinnans plats i hemmet

I hemideologin som tidigare diskuterats får kvinnan en självklar roll i hemmet. Arbetsområdet som tillföll kvinnan och även blev hennes yttersta ansvar var hemmet. Kvinnan ansågs besitta egenskaper vilka gjorde henne mest lämpad för detta (Edling 1996, s 325). Genom ”den goda modern” i ”det goda hemmet” var förhoppningen att detta skulle kunna bidra till att samhället som helhet blev ett gott hem (ibid., s 327).

Arbetarklassens kvinnor tvingades ofta bidra till hushållets försörjning genom arbete bortom hemmet förutom hemarbete. Dubbel arbete för kvinnor var således mycket vanligt. Vad gäller arbetarklassens kvinnor var det för dessa möjligt att ha arbete både inom och bortom hemmet (Plymoth 2002, s 150; Åkesson 1985, s 381). Därmed hade dessa kvinnor svårare att hålla hemmet snyggt och i ordning. Dels hade de en sämre utgångspunkt dels tillbringade de faktiskt mindre tid inom hemmet (Åkesson 1985, s 381). I bostäder av mycket låg kvalitet var det dessutom nästintill omöjligt att hålla hemmet rent och att få bort smuts (ibid., s 384). Om hemmet kunde hållas rent från smuts ansågs det också vara en allmän skiljelinje både mellan och inom klasserna (ibid., s 385). Att hemmet faktiskt kunde vara både smutsiga och ohygieniska beskrivs av Nordström (1939, s 31) som under sin rundresa i Sverige besöker ett torp som är förfallet, instängt och möjligt. Detta hem bebos av en barnfamilj och Nordström är av uppfattningen att det är ytterst beklämmande med denna låga bostadsstandard.

3.7 Hemmets roll i den sociala frågan

Åsa Folkesson (2009, s 343) har i sin forskning fördjupat sig i utredningar gällande kvinnor som anmälts för alkoholmissbruk. Kring 1930-talet har det i hennes genomförda forskning kunnat påvisas att det i dessa utredningar föranledda av anmälningar gällande alkoholmissbruk, även i hög grad fokuseras på klientens bostad. Ett ständigt återkommande tema i Folkessons studie är att hemmets utseende, barnafostran och även omsorg åt mannen upprepas i samtliga utredningar. Detta utreds till synes lika utförligt som problematiken kring missbruket. Hemmet beskrivs sedan i negativa ordalag, exempelvis som ”ett typiskt alkoholisthem”.

4. Syfte och frågeställningar

4.1 Syfte och frågeställningar

Vi har undersökt barnavårdsutredningar från Malmö barnavårdsnämnd mellan åren 1930-1936. Vi har även presenterat litteratur som är relevant i sammanhanget, för att förstå bakgrunden till uppkomsten av begreppet hem. Nu när vi placerat in begreppet hem i en vidare historisk, social och kulturell kontext väljer vi att framställa vårt syfte.

Syftet är att göra en analys av barnavårdsutredningarna från 1930-talets Malmö, med ett särskilt fokus på begreppet hem och dess eventuella betydelse.

Motivet till vårt syfte är dels som vi tidigare sagt att 1930-talet är en viktig brytningstid i Socialsveriges 1900-tal, dels att vi funnit i forskningsgenomgången att det råder en relativ brist på denna typ av undersökningar. Våra mer preciserade frågeställningar är enligt följande:

- 1) Hur beskrevs hemmet i Malmö stads barnavårdsutredningar mellan åren 1930-1936?
- 2) Vilken relevans har hemmet och begreppet hem i Malmö stads barnavårdsutredningar mellan åren 1930-1936?
- 3) Vilka hem ansågs i barnavårdsutredningarna från Malmö stad mellan åren 1930-1936 vara goda hem?

5. Aktuell teoriram

5.1 Aktuell teoriram

Vår forskningsansats blir således induktiv, på så sätt att vi påbörjar datainsamling utan en teori (Hartman 2004, 158). Nackdelen med den induktiva forskningsansatsen är dock att det är problematiskt att utifrån de framkomna resultaten kunna få fram generella resultat (Patel & Davidson 2003, s 24). Vårt syfte är dock inte att få fram generella resultat. Vidare menar Patel & Davidson att forskaren aldrig arbetar utan en teoretisk förankring, eftersom forskaren alltid bär med sig förförståelse vilket därmed omöjliggör genomförandet av en helt förutsättningslös undersökning.

Vår teoretiska grund hämtar kraft från en samhällsvetenskaplig klassiker och utgörs av idéerna och tankarna som förs fram i ”Kommunistiska manifestet” (”Manifest der Kommunistischen Partei” 1848) där det beskrivs av Karl Marx & Friedrich Engels (1992, s 11 ff) hur samhället består av en förtryckt grupp och av en grupp förtryckare. Dessa två grupperingar står i motsättning till varandra. Samhället är således uppdelat och alla samhällsmedborgare har olika sociala ställningar. Samhället beskrivs av Marx och Engels som ett borgerligt samhälle. Klassmotsättningen menar författarna (1992, s 36 ff) har alltid varit en del av samhället men har tagit sig till uttryck på olika sätt. Då det kommer till socialarbetare och filantroper menar Marx och Engels (1992, s 48) att flertalet av dessa enbart vill arbeta med sociala frågor för att försäkra sig om att det borgerliga samhället skall fortleva:

”En del av bourgeoisin önskar avhjälpa de sociala missförhållandena för att trygga det borgerliga samhällets bestånd. Hit hör: ekonomer, filantroper, de humanitära, förbättrare av de arbetande klassernas läge, välgörehetsorganisationer, djurskyddsvänner, måttlighetsivrare, kråkvinkelreformatorer av de brokigaste slag” (ibid., s 48).

För att komplettera och ytterligare skapa perspektiv på våra framkomna resultat har vi även använt oss av teorin den brittiska professorn Jane Lewis framför i sina artiklar: *”Gender and the Development of Welfare Regimes”* och *”Gender and Welfare Regimes: Futher Thoughts”*. Hon menar att kvinnor generellt sätt har en väldigt nära sammankoppling med familjen och hemmet. Den privata sfären hör kvinnorna till. Därför menar Lewis (1992, s 162) att kvinnor i detta avseende inte är att betrakta som enskilda individer. Beroende på denna intima sammankoppling mellan

kvinnor och hem pekar Lewis på att kvinnor bara delvis är att betrakta som självständiga individer. Samtidigt är det ett faktum att det borgerliga idealet värdesätter både familjen och fostran högt (Marx & Engels 1992, s 34).

Lewis menar vidare att välfärden ofta tillgodoses genom kvinnans omsorg. Kvinnor tillhandahåller och tillgodoser behovet av välfärd, främst givetvis gentemot sin egen familj (Lewis 1992, s 160). Lewis pekar också på att relationen som kvinnor har gentemot välfärdsstaten ofta är att anse som mer komplicerad än vad mannens relation är. Detta beroende på den komplexa roll hon har i välfärdsstaten. Samtidigt är inte kvinnligheten en identitet i sig, utan kvinnan klassificeras efter exempelvis civilstånd (Lewis 1997, s 165). Vår teoretiska ansats kommer således att ta sin grund utefter dessa ovan nämnda teorier.

5.2 Analytiska begrepp

Vi har utefter tidigare nämnda teorier valt att fokusera oss på fyra analytiska begrepp, vill säga:

- Enligt Marx och Engels (1992, s 11) finns det två klasser vilka är proletariatet och borgarna. Produktionsmedlen tillhör borgarna som använder proletariatet för att nyttja dessa. Proletariatet har inga egna produktionsmedel i sin ägo, och för sin överlevnads skull tvingas dessa sälja sin arbetskraft.
- Det borgerliga samhället är enligt Marx och Engels (1992, s 31) enbart ett sätt att använda det levande arbetet och för att därigenom kunna öka sina resurser och tillgångar. Det förgångna dominerar även över nutiden i det borgerliga samhället. Kapitalet anses vara obundet och privat, dess motsats är arbetarklassen. Familjen i det borgerliga samhället vilar på kapitalet (ibid., s 33). Det borgerliga samhället består av klasser och motsättningar mellan dessa (ibid., s 39).
- Välfärd är enligt Jane Lewis (1997, s 165) mer komplicerat och komplext för kvinnan än för mannen. Detta beror på att kvinnan både betalt och obetalt tillhandahåller välfärd (Lewis 1992, s 160). Kvinnan har i välfärdsstaten haft en roll där hon haft ett direkt beroende av mannen. Detta berättigas genom hennes egenskaper som moderligheten för med sig (Lewis 1992, s 161). Kvinnans egna krav och behov spelade mindre roll för att avgöra hur hon behandlas av välfärdsstaten (Lewis 1992, s 162).
- Identitet är enligt Jane Lewis (1992, s 162) för kvinnan väldigt intimt sammankopplat med hemmet och den privata sfären. I detta avseende är kvinnan inte att betrakta som en självständig individ (Lewis 1992, s 162). Kvinnligheten är inte heller en identitet i sig, utan vidare bedöms och

klassificeras kvinnan utifrån exempelvis civilstånd (Lewis 1997, s 163). Vidare menar Lewis (1997, s 172 ff) att kvinnans identitet som moder kan komma i konflikt med hennes identitet som arbetstagare då välfärdsstaten har olika krav på kvinnan.

Teorin kan vara till hjälp för att förklara hur begreppen förhåller sig till varandra. Detta gör att det går att förstå och underlätta vid förklaringen av en företeelse (Patel & Davidson 2003, s 22).

6. Metod och metodologi

6.1 Etiska överväganden

Som alltid då det gäller forskning kring känslig information av privat natur är det viktigt att ständigt reflektera etiskt kring sitt agerande (Larsson & Goldberg 2008, s 180; jfr Blennberger 2006, s 246). Vad vi definierar som känslig information tar sin grund i vad Vetenskapsrådet (2002, s 12) anser, det vill säga information som av individen eller dess efterlevande kan komma att uppfattas som utelämnande och integritetskränkande. Således är vårt källmaterial av ytterst känslig art. I vår undersökning kommer vi inte bara att ha i åtanke de individer som figurerar i barnavårdsutredningarna, utan även ha den så kallade ”tredje personen” i åtanke (jfr Vetenskapsrådet 2002, s 5) för att på så sätt förhindra att information av känslig karaktär kommer de efterlevande till skada. Vi har inte antecknat namn eller personuppgifter då vi samlat in källmaterialet utan vi har anonymiserat samtidigt som vi bedrivit insamlingen. Detta går hand i hand med Vetenskapsrådets konfidentialitetskrav (2002, s 12), som innebär att uppgifter som kan härledas till enskilda individer skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av materialet.

Vårt insamlade källmaterial kommer enbart att användas för genomförandet av C-uppsatsen (jfr Vetenskapsrådet 2002, s 14). Även om sekretessen inte gäller längre för de barnavårdsutredningar vi avser att fördjupa oss i, finns det efterlevande vilket är viktigt att ha i åtanke under hela arbetsprocessen. Vad gäller sekretessbelagda utredningar upphör sekretessen att gälla efter 70 år. Utredningarna är av känslig art och vi väljer därför att anonymisera namnen i de fall dessa kommer att nämnas. Som fiktiva namn väljer vi vanligt förekommande namn från den aktuella tidpunkten. Detaljer som på något sätt skulle kunna härledas till enskilda individer har vi valt att utesluta (Vetenskapsrådet 2002, s 12; jfr Sundkvist 1995, s 175). För att förtydliga vad dessa ”detaljer” skulle kunna åsyfta, menar vi i likhet med Vetenskapsrådet (2002, s 16) att detta avser all slags information som på något sätt kan kopplas till den enskilde individen. Ingen levande eller avliden person skall gå att identifiera genom läsning av vår uppsats (jfr Bell 2006, s 57). Genom hela arbetsprocessen har vi arbetat med den största respekt för människovärdet (Codex, 2010; jfr Blennberger 2006, s 227).

6.2 Urval

Vi har valt att utgå från 1930-talet på grund av att begreppet hem var väl etablerat då samt för att vi har tillgång till dessa utredningar eftersom sekretessen inte längre omfattar detta material. Som

nämns ovan upphör sekretessen att gälla efter 70 år. Anledningen till att vi valde att koncentrera vårt arbete till Malmö var dels på grund av dess omfångsrika och välbevarade stadsarkiv, dels på grund av dess relativa närhet till oss rent geografiskt. Dessutom torde 1924 års lag vara väl inarbetad vid den av oss studerade tidpunkten, det vill säga åren 1930-1936.

Dessa dokument är skrivna av utredare från barnavårdsnämnden under 1930-talet vilket gör att det är primära dokument från 1930-talet vi har analyserat (May 2001, s 217).

6.3 Att arbeta med narrationer

Johansson (2003, s 161) menar att den mest förekommande metoden vad gäller historiska undersökningar är att använda sig av narrationer (se även May 2001, s 213). Narrationer kan vara användbara för att synliggöra samtidens syn på incidenter samt för att klargöra varför just denna incident ansågs vara betydelsefull nog för att bli dokumenterad. Dokumenten innehåller naturligtvis även tolkningar, som vid en analys kan visa samtidens syn på ideal (May 2001, s 212).

Historievetenskapen har länge använt narrativ forskning för att framställa historiska händelser genom att sätta in den enskilda individen som skapar och lever i det historiska ögonblicket (Skott 2004a, s 43). Det historiska förhållandet sätts in i relation till kontexten (Tosh 2000, s 122 ff).

En fördel med det narrativa perspektivet är att det kan vara till hjälp när man ska analysera det uttalade, alltså det som står mellan raderna i texten och inte är berättat rakt ut (Larsson et al., 2008, s 35). Detta gör vi genom att ha de borgerliga idealen i åtanke som samtidens socialarbetare direkt eller indirekt kan ha varit influerade av.

Vårt främsta fokus kommer således att vara på hemmet och hur det framställs i den institutionella berättelsen, där enskilda individer beskrivs av myndigheten (jfr Hydén 1995, s 195). Inom den samhällsvetenskapliga disciplinen har man länge använt sig av berättelser för att nå kunskap (Hydén 1997, s 9; jfr Bell 2006, s 30).

Vad gäller berättelseforskning menar Mishler (1997, s 63) även att det är viktigt att ta hänsyn till funktionen som berättelsen fyller i den rådande kontexten. För att överföra detta till vårt arbete menar vi därför att det är viktigt att medvetandegöra inte bara det faktum att narrationen blev påverkad av den omkringliggande och rådande kontexten, utan att även narrationen samspelade med kontexten.

Den narrativa analysen kan behandla berättelser som är centrerade kring isolerade händelser samt den eventuella kopplingen mellan dessa berättelser/händelser (Bryman 2011, s 530). I vårt fall hemmet, kvinnan och moralen.

Narrationen innebär att många val blivit gjorda och därmed går det inte att göra anspråk på att berätta allt. Istället är det viktigt att hålla i minnet att det även finns parallella narrationer som inte blivit berättade (Thurén 2005, s 87). Det vi har att förhålla oss till är en version av sanningen (Johansson 2005, s 26). Både denna version och ”sanning” är naturligtvis intimt kopplad till den rådande kontexten (Johansson 2005, s 314; May 2001, s 220).

Thurén (2005, s 11) skriver att all kunskap sätts in i ett större sammanhang, i en teori, då kunskapen nått mottagaren. Även om människan inte aktivt väljer en teori så kommer fakta eller kunskapen att implementeras i teorin. Således har även socialarbetarna i 1930-talets Malmö satt in sin kunskap i någon teori.

Samtidens socialarbetare har gjort ett urval. Bland en stor kunskapsmassa och information har de valt att framställa vissa delar av detta i utredningen. Naturligtvis innebär detta att helhetsbilden kan vara vinklad och tendentiös (Thurén 2005, s 80; se även Johansson 2003, s 161; Weiner 1995, s 154). Även berättarens syn och dennes perspektiv kommer naturligtvis att påverka framställningen (Riessman 1997, s 57). Att använda sig av en narrativ analys innebär alltid ett visst mått av tolkning (Johansson 2005, s 27). Den socialarbetare som skrev utredningen har tolkat sin omvärld, vi tolkar utredningen och slutligen kommer våra läsare att tolka oss (jfr Stigendal 2002, s 144; se även Svensson 2011, s 185; Tosh 2000, s 119 ff).

Utöver detta är det viktigt att i ett tidigt skede av forskningsprocessen vara medveten om våra egna sympatier (Thurén 2005, s 66), på grund av att det ofta kan innebära svårigheter att göra en åtskillnad på hur trovärdig källan är i jämförelse med sina egna känslor inför uppgiftslämnaren. I vårt fall innebär det således att klargöra vilka känslor vi hyser inför samtidens socialarbetare. Samtidigt är det naturligtvis nödvändigt att förhålla sig till forskningsområdet med viss distans och inte låta sig påverkas av ovannämnda känslor (jfr Alver & Øyen 1998, s 119; Ejvegård 2009, s 148; Stigendal 2002, s 133). May (2001, s 220) menar att detta distanserade sätt inte får leda till ett oengagerat läsande av dokumenten. Det är också viktigt att i ett tidigt skede av forskningsprocessen klargöra problemets subjekt. Vad är problemet? För vem? Vilka är vi som problematiserar materialet (Stigendal 2002, s 87)?

Berättelsen kommer ofrånkomligen att innehålla någon slags moralisk värdering (Johansson 2005, s 16). Troligtvis kommer dessa barnavårdsutredningar att ha en struktur som till stor del kretsar kring frågor om moral, både då det gäller socialarbetarnas handlande, men även klienternas intentioner (Hydén 1995, s 195). Ett system för värderingar kan komma att skapas genom berättelsen (Johansson 2005, s 18). Det moraliska i narrationen kan dessutom vara till hjälp för att tydliggöra samtidens rådande värderingar och normer (Jönson 2010, s 96). Vi kommer också att lägga märke till utredningens uppläggning: hur uttrycker sig socialarbetarna i utredningen? Vilken typ av fakta väljer de att föra fram i utredningen (Thurén 2005, s 38)? Socialarbetaren som skrivit utredningen är en aktiv part i delen när narrationen skall återges (jfr Mishler 1997, s 111).

6.4 Om kodning, kategorier och teman

Vår första preliminära plan var att gå igenom samtliga utredningar från 1930-talet. För att kunna se om och vilken eventuell roll begreppet hem spelar i barnavårdsutredningarna har vi sökt efter teman i texten och på så sätt möjliggjort en tematisk analys (jfr Bryman 2011, s 528). För att kunna välja teman valde vi att först gå igenom litteratur, för att kunna se vilka ämnen som kunde bli aktuella som tema. Efter denna genomgång av litteratur hade vi följande teman: hemmet kopplat till en frånvarande fader, hemmet och kärnfamiljen, kvinnan och hemmet, inneboende, hemmet och moralen, beskrivning av hemmet och ett tema om den förhryda bostaden. Då strukturen i narrationen granskas är det samtidigt ett lämpligt tillfälle att utröna teman (Johansson 2005, s 283). Detta har vi gjort genom att i samtliga av oss studerade utredningar kunna påvisa en struktur som återkommit och återkopplats till hemmet, kvinnan och moralen. Efter en veckas studier gjorde vi en sammanställning där vi såg följande teman utkristallisera sig: 1) hemmet, 2) kvinnan och 3) moralen. Dessa tre teman ansåg vi vara nog så omfattande varför vi valde att studera dessa djupgående och lämna övriga teman. Detta har inneburit att vi gått igenom ca 1200 barnavårdsutredningar, av vilka 700 visade sig vara direkt användbara.

Vår tolkning kommer i det senare skedet att vara tertiär, det vill säga tolkningen kommer att kopplas samman med teorin samtidigt som tolkningen ytterst avser att besvara forskningsfrågorna (Svensson 2011, s 187). Samtidigt är det viktigt att påminna sig om att tolkningen är ständigt pågående utan ett ”avslut” (Johansson 2005, s 316; Skott 2004b, s 85).

Det ideala är att kodningen påbörjas då källmaterial finns att tillgå (Jönson 2010, s 56; jfr Hartman 2004, s 287). Vi har förlagt våra studier inne i Stadsarkivets forskarsal. Dit är det tillåtet att ta med

sig datorer, vilket vi gjort. Vi har haft med oss varsin dator och har läst utredningarna och kodat materialet parallellt. I vissa fall har vi funnit citat som varit talande och enligt oss tidstypiska. Dessa har vi skrivit in i datorn och i andra fall har vi valt att skriva korta notiser. Detta beroende på att utredningens struktur är intressant som helhet. I ytterligare andra fall har vi ur en och samma utredning tagit ut både citat som varit intressanta och gjort en kortare notis. Genom att skriva in citaten direkt i datorn har vi undvikit situationer där vi i efterhand haft svårt att läsa vad vi antecknat för hand. Redan i detta skede har vi anonymiserat namn och använt oss av fiktiva namn på gator och platser.

Meningen med att koda är att kunna frambringa mönster och teman. Att koda materialet är en del av analysen. Rent konkret innebär kodningen att materialet insorteras i kategorier. Kategorierna kan skapas utifrån vad som framträder vid en överblick av materialet (Jönson 2010, s 56; jfr Hartman 2004, s 287). Källmaterialet får betydelse i samband med kodningen (Bell 2006, s 215).

Samtidigt är det viktigt att redan på ett tidigt skede i forskningsprocessen bestämma sig för hur många kategorier som kan vara hanterbart avseende givna tidsramar och dylikt (ibid., s 216). Vi hade till en början tänkt oss att sju mindre teman kunde vara rimligt att arbeta med. Då vi sedan vid en genomgång av källmaterialet upptäckte att det inte fanns material nog för samtliga av dessa teman valde vi därför istället att utgå ifrån de tre teman som framträdde tydligast i barnavårdsutredningarna. Då källmaterialet skall kodas är det viktigt att de teman som väljs ut inte är alltför snarlika för att säkerställa att forskarna som kodar är medvetna om vad som ingår i respektive kategori. Kategorierna måste vara tydligt avgränsade (Bryman 2011, s 294). Här spelar reliabiliteten en betydande roll. Kodningen måste ske på ett likadant sätt hos samtliga i projektet involverade forskare (vilket av Bryman kallas interbedömarreliabilitet), men kodarna skall även hålla fast vid det sätt de påbörjat kodningen på, det vill säga förhålla sig på ett konsekvent sätt till materialet (Bryman 2011, s 296).

Vad gäller citaten och notiserna har vi skrivit in dessa var för sig och arbetat individuellt. Då insamlingen av källmaterialet var färdig gick vi tillsammans igenom samtliga citat och notiser för att kunna säkerställa interbedömarreliabiliteten. Både citaten och notiserna inplacerades sedan i lämplig kategori av oss tillsammans (jfr Florén & Ågren 2006, s 50 ff). Den av oss som skrivit in citatet eller notisen hade dock redan gjort en preliminär inplacering och anledningen till att vi valde att gå igenom samtliga ytterligare en gång var för att försäkra oss om att vi kodat på ett likadant sätt och för att säkerställa att vi förhöll oss till materialet på ett likadant sätt. Vad gäller validiteten i vår

undersökning så är den intimt sammankopplad med reliabiliteten (jfr Patel & Davidson 2003, s 103).

Vi har valt att utgå ifrån tre kategorier. Läsningen av källmaterialet har sedan inneburit att vi inplacerat källmaterialet i lämplig kategori. Detta innebär att vi kodat materialet. Vi har således tillsammans bestämt vilket material som skall placeras var (Florén & Ågren 2006, s 50 ff).

- Till tema beskrivning av hemmet sattes alla de skriftliga utsagor in där hemmet utförligt beskrivs. Detta kunde göras både genom att beskriva dofter och synintryck. Även de utredningar där hemmet kort beskrivs har inplacerats här. Här har vi även inplacerat alla de citat där hemmet beskrivs med en direkt koppling till utredningens slutbedömning. Som exempel kan nämnas de utredningar där påföljd uteblir eller mildras, eftersom hemmet anses vara gott. Det goda hemmet kan i dessa fall anses vara en förmildrande omständighet.
- Till tema kvinnan och hemmet hänfördes alla de citat och notiser där hemmet beskrivs med en direkt koppling till kvinnan. Vi har valt att kalla detta tema för hemmet och ”kvinnan” beroende på att den beskrivna kvinnan inte alltid var barnets biologiska mor, utan kvinnan kunde även vara en släkting till barnet eller faderns hustru. Gemensamt för alla dessa kvinnor är dock att det finns en tydlig förväntning på dem, som åsyftar och tydliggör kvinnans ansvar och plats i hemmet.
- Till tema moral inplacerades alla utredningar som innehöll direkta eller indirekta antydningar om klientens moral kopplat till dess hem. Detta gjordes oftast i en negativ bemärkelse, men vi har naturligtvis placerat in även alla de citat och notiser där hemmet anses vara gott och de boende beskrivs som genompräktiga etc.

Det är också viktigt att kritiskt granska de kategorier som vi valt. Är de tidstypiska och stämmer väl in i den rådande kontexten? Vad gäller att undvika anakronistiska misstag är det därför viktigt att ha en fördjupad bakgrundskunskap för att kunna avgöra huruvida kategorierna är väl valda. Vi har därför försökt nå fram till samtidens tankesätt, vilket vi gjort då vi läst utredningarna och läst in oss på litteratur. Detta för att försäkra oss om att kategorierna vi valt att utgå ifrån är lämpliga avseende att de speglar den rådande kontexten, men även har en koppling till vårt syfte och frågeställningar (jfr Florén & Ågren 2006, s 88 ff).

Eftersom materialet är väldigt omfattande har vi gjort en avgränsning. Detta innebär att vi inte tagit med utredningar där hemmet inte beskrivs alls, utredningar gällande adoption samt

arbetsförelägganden där ena parten blir skyldig att betala underhåll. Vår uppsats omfattar inte heller ärenden handlagda av ungdomsnämnden. För att avgränsa uppsatsen kommer vi att göra en analys av begreppet hem, men avser inte att göra någon summativ värdering av det framkomna resultatet (Eriksson & Karlsson 2008, s 67).

Utredningarna finns samlade i pärmar. I de flesta fallen var det så att ett år omfattade en pärm, men vissa år omfattade två pärmar. För att veta vilken pärm vi behövde, tittade vi i en pärm som innehöll en arkivförteckning. Genom denna arkivförteckning gick det att ta reda på vilken pärm vi behövde beställa upp från arkivet. Beställningen gjordes via en blankett där vi fyllde i arkivbildare, seriesignum, volymnummer och tidsomfattning (Bilaga:1.). Arkivarien hämtade sedan den beställda pärmen åt oss. Då vi avslutade arbetet för dagen fanns det möjlighet att genom Stadsarkivet låsa in de befintliga handlingar som vi arbetade med. Det gick således relativt lätt att ta vid arbetet på morgonen sedan föregående dag. Insamlingen av källmaterial tog knappt tre veckor.

Vårt samarbete har varit mycket väl fungerande och har präglats av öppenhet och ärlighet. Samarbetet har varit utvecklande för oss båda och har bidragit till uppsatsens djup och många perspektiv. Vad gäller uppdelningen av arbetet har vi båda i lika hög grad varit engagerade och involverade, vilket gäller för hela tiden under uppsatsens skrivande. Vi har varit på Stadsarkivet tillsammans men har bearbetat olika pärmar. Vid behov har vi naturligtvis konsulterat och diskuterat med varandra. Inläsning av litteratur har skett på liknande sätt då vi läst var för sig, samtidigt som vi har hållit en tät och regelbunden kontakt. Vad gäller uppsatsens författande har vi båda skrivit, vävt ihop text och utvecklat texten ytterligare. Uppsatsen är ett gemensamt verk, vilket vi båda står bakom.

6.5 Källkritik

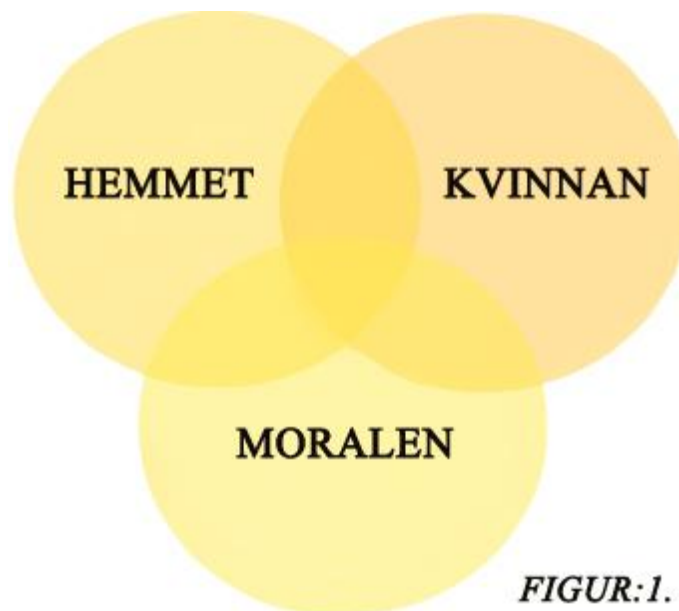
När vi läst barnavårdsutredningarna har en av de viktigaste historiska metoderna - källkritiken - hela tiden varit centralt. Att ha källkritiken i åtanke är av yttersta vikt då man arbetar med historiskt material (Thurén 2005, s 10). Med detta menas att källan måste tolkas (Johansson 2003, s 85; Thurén, 2005, s 11). Det finns fyra kriterier då det kommer till källkritik: äkthet, tidssamband, oberoende samt tendensfrihet (Ejvegård 2009, s 70; Johansson 2003, s 85 ff; Thurén 2005, s 13). Samtidigt är det viktigt att hålla i minnet att det även krävs en förståelse av människan, för att kunna tillämpa kriterierna på ett korrekt sätt (Thurén 2005, s 108).

7. Hemmet, kvinnan och moralen

Då vi analyserat och bearbetat vårt material har vi slagits av hur intimt sammankopplade hemmet, kvinnan och moralen varit vilket kan kopplas till Jane Lewis teorier om kvinnans identitet och roll i välfärdsstaten (1997, s 172; 1992, s 162) . Detta har varit återkommande i nästintill alla av oss studerade barnvårdsutredningar. Det finns till synes inte heller någon tydlig skiljelinje mellan hemmet, moralen och kvinnan. Samspelet mellan dessa tre är slående. Samtliga förekommer flitigt i barnvårdsutredningarna och vi har här valt att illustrera detta fenomen med följande figur som visar hur hemmet, kvinnan och moralen kopplas samman med varandra (se FIGUR:1.).

Anledningen till att figuren visas i gula toner beror på idealet som sade att hemmet skulle vara soligt och ljust.

FIGUR:1.

7.1 Det soliga goda hemmet

Skötseln av hemmet var inte av intresse enbart för samtidens socialarbetare. Även andra professioner såsom läkarkåren lade stor vikt vid hemmet. Detta är viktigt att hålla i minnet för att förstå bakgrunden till det utrymme hemmet fick i barnvårdsutredningarna. I en barnvårdsutredning från 1935 beskrivs hemmet på följande sätt: ”Redan i juli månad föregående år riktades undertecknads uppmärksamhet på det ovanligt smutsiga och vanskötta hemmet. Familjen, som då bodde i en dålig lägenhet i Malmögatan, har ofta flyttat”(U1). Kontrollen av hemmen kan vid en första anblick synas vara irrelevant för utredningen i sig men kan också troligtvis vara en del av det förebyggande arbetet, för att inte sjukdomar skulle utbryta och frodas. Att ohälsosam luft, trångboddhet och smutsiga miljöer påverkade familjers hälsotillstånd till det sämre var en allmänt vedertagen sanning vilket också beskrivs för den samtida författaren och journalisten Nordström

(1939, s 21; se även Frykman & Löfgren 1985, s 45). Detta ser vi även tydligt framträda i vårt källmaterial (U2, U3). Även sjukdomsfrekvensen samt förekomsten av dödliga sjukdomar sades av samtiden samspela med bostadens skick (Nordström 1939, s 21).

Gatorna som arbetarklassens barn och ungdomar vistades på ansågs stå för oordning, smuts och farligheter medan det borgerliga hemmet stod för ordning, renlighet och trygghet. Detta enligt borgarklassen som tyckte att arbetarklassens hem skulle omstruktureras till att likna det borgerliga hemmet och då skulle det sociala problemet med vanartade och osedliga barn upphöra (Nilsson 2003, s. 248). Vi menar att detta kan vara ett uttryck för den pågående klassmotsättningen vilken beskrivs av Marx & Engels (1992, s 39). Den gängse uppfattningen var att fostran var samma sak som hemmet. Var hemmet dåligt kunde det leda till dålig uppfostran (Nilsson 2003, s. 248). Ett dåligt hem kunde också för barnen innebära att det bästa för dem var att komma där ifrån: ”Hemmet – om man nu kan kalla dessa förhållanden som hem – kommer då att falla sönder. Så långt undertecknad förstår skulle detta endast vara en fördel sett från Kerstin och barnens synpunkt”(U4 se även U5; U6). Barnavårdsutredningen som detta citat är hämtat ifrån benämner hemmet som en kolonistuga som är en långt ifrån människovärdig bostad. Då hemmet är fattigt och det nödvändigaste ofta saknats föreslår utredaren för Nämnden att barnen ska omhändertagas för skyddsuppfostran. Dock kan även det omvända förekomma (U7; U8). Följande tydliggör detta: ”För så vitt det varit mig möjligt att blicka in i förhållandena, hava de båda förstnämnda gossarna ordentliga hem och för sina barns fostran till hederlighet varmt intresserade föräldrar. Respektive grannar till de båda familjerna framhålla också, att ingenting kan läggas föräldrarna till last samt att pojkarna alltid visat sig vara artiga och väluppfostrade”(U9). Det föregående citatet beskriver hur utredaren anser att det goda hemmet ger barnen en god uppfostran.

I den framväxande borgerliga kulturen hade hemmet en central plats. För att hemmet skulle bli just ett hem och inte enbart en bostad krävdes en viss yta. Även om en del av de borgerliga hemmen var små sett till ytan, var de mycket större än de av arbetarklassen i staden trångbebodda lägenheterna (Nilsson 2003, s 203). Idealet om ”det goda hemmet” krävde naturligtvis även en i alla avseenden bra bostad (Thörn 1997, s 53). En bostad som hyrdes ansågs ofta inte vara ett riktigt ”hem” (Karlsson 1993, s 72). En bostad belägen i staden eller i ett större arbetarsamhälle kunde aldrig kallas för ett hem (Edling 1996, s 301). En hyrd lägenhet kunde aldrig heller bli ett hem, denna bostad kunde inte erbjuda sundhet, närhet till natur eller frihet – vilket var eftersträfvansvärda egenskaper för ”det goda hemmet” (ibid., s 370). I Malmö stads barnavårdsnämnd gjordes i åtskilliga fall skillnad på hem och bostad: ”Mycket vore vunnet, om blott familjen kunde beredas en

mera människovärdig bostad”(U10). Detta skrev utredaren i sin rapport trots att familjen redan hade en bostad som antagligen enligt familjen var deras hem vilket kan kopplas till Marx och Engels (1992, s 31) där de skriver att arbetaren förblir opersonlig och behandlas därefter . I en annan barnavårdsutredning beskriver utredaren hur en pojke aldrig haft ett hem trots att han alltid haft en bostad (U11). Åtskillnaden av bostaden och hemmet tydliggörs även i en annan barnavårdsutredning där utredaren letar efter en bostad som skall kunna fungera som hem åt en gosse (U12). Detta kan vara en antydning om att utredaren inte anser att alla bostäder är hem.

Begreppet hem sammankopplas och associeras ofta med ord som trygghet, stabilitet och gemenskap. Således blir hemmet också eftersträvansvärt (Thörn 2004, s 61). Att hemmet vid denna tid kunde stå under övervakning visas av Börjesson & Palmblad (2003, s 70). Detta var vanligt förekommande i vårt material, vilket kan ses i en utredning där ett hem beskrivs som prydligt rent och soligt och vidare beskriver utredaren hur hemmet bör ställas under övervakning (U13). Detta beskrivs även i en barnavårdsutredning där det går att läsa om två makar som beskrivs som väldigt snuskiga vad det gäller dem själva men också att deras bostad är snuskig och så fattig att den knappt har några möbler. Utredaren rekommenderade Nämnden att omhändertaga barnen för skyddsuppfostran, men skriver även om inte Nämnden hade för avsikt att göra detta så borde hemmet ställas under övervakning (U14). I en annan utredning beskriver en utredare hur hemmet som besökts ger ett beklämmande intryck och bör sättas under övervakning av Nämnden tills vidare (U15). Även i en annan utredning beskriver utredaren hur hemmet ser ut enligt vanligt manér och drar som slutsats att hemmet hädanefter ställas under övervakning (U16).

Samtiden menade att det ideala hemmet skulle vara belagt i lantlig miljö och vara ”rymlig, ren, ljus, luftig och välordnad” (Bergman 2007, s 136; Eriksson 1990, s 75). Inom det sociala arbetet började det allt mer diskuteras och lyftas fram vikten av en god institutionsmiljö. Vackra tavlor och ljusa väggar i kombination med en stilfull och enkel möblering ansågs vara en ändamålsenlig inredning (Jansdotter 2004, s 188). Väggar fick gärna vara soligt gula och fönstren fick gärna prydas av blommor (ibid., s 197). Att hemmet beskrevs som soligt är även vanligt förekommande i vårt studerade material: ”Mot själva lägenheten är icke något att anmärka, den är ljus och soligt och borde kunna vara en ganska bra bostad, men den är ständigt till ytterlighet smutsig och oordentlig”(U17). Här framträder idealet om det soliga hemmet tydligt. Trots den goda förutsättningen med ett soligt hem lyckas familjen i citatet ovan inte att hålla hemmet i ordning. Att det eftersträvansvärda hemmet skulle vara soligt ser vi även i en annan utredning: ”Bostaden är visserligen dålig, men numera håller fru Nilsson den väl i ordning, dessutom hoppas familjen att

den 1 oktober få utbyta den mindre goda bostaden mot en soligare”(U19). Adjektivet soligt förekommer dessutom tillsammans med andra positiva beskrivande ord såsom prydligt och rent.

Ludvig Nordström var en etablerad författare som skrev om missförhållandena i Sverige under 1930-talet vilket få andra gjorde. Själv beskrev Nordström sig som en ciceron (Frykman & Löfgren 1985, s 45). Det borgerliga idealet kring hemmet beskrivs av den samtida Nordström (1939, s 267) som en mönsterstuga med två ljusa och luftiga rum, ljust och luftigt kök samt rymlig hall och fin inredning. I trädgården skulle det finnas fruktodlingar och underbara dofter skulle kännas runt huset (Nordström 1939, s 27).

För samtiden var det viktigt att barnen kom ut från staden och den lämpligaste boendemiljön fanns att finna på landsbygden. Att landsbygden var lämpligast för barn var en allmänt vedertagen sanning, bland annat beroende på att miljön där ansågs mer hälsosam (Bergman 2007, s 69 ff). I en av utredningarna kan vi se att utredaren inte reagerade eller lade någon vikt vid att modern då hon arbetade lämnade sitt barn ensamt hemma utan tillsyn. Att utredaren inte lade någon vikt vid detta kan bero på att familjens hem var belagt i lantlig miljö (U20). Detta kan tolkas utifrån Jane Lewis teori (1997, s 172 ff) angående kvinnans identitet där moderligheten kan komma i konflikt med rollen som arbetstagarare, då detta fall identiteten som arbetstagararen står i konflikt med identiteten som hemmavarande moder. Motsatsen beskrivs även i en annan utredning där ett hem inne i staden tre trappor upp ansågs vara långt ifrån den ideala uppväxtmiljön för ett barn (U21).

7.2 Den mönstergilla och ordningsamma kvinnan

”Det goda hemmet” blev en diskurs med starka intressen som också syftade till att behålla kvinnorna i hemmet (Thörn 2004, s 63). Detta tydliggörs i en utredning där utredaren resonerar kring huruvida familjen skall få tillbaka sitt barn som omhändertagits av Nämnden; ”Hustrun uppger visserligen att, om de få hem gossen, hon då skall stanna hemma och sköta hemmet och barnet” (U22). En annan utredning understryker vikten vid att ha en kvinna som sköter hemmet och barnen; ”Ingen kvinna har funnits i huset efter moderns avvikande, mannen går tidigt på arbete och kommer ej hem förrän 5-tiden på e.m. Under tiden och även senare, stundom till långt ut på aftonen har fadern ej en aning om, var barnen uppehålla sig eller vad de taga sig till”(U23). Även andra akter belyser hur kvinnan borde tillbringa sin tid i hemmet och hålla detta samt barnen snygga, prydliga och i ordning då detta ansågs vara goda egenskaper för att fostra barnen rätt (U24; U25; U26; U27). Detta kan ses i en vårdnadstvist från 1930 där utredaren beskriver båda föräldrarna men framförallt modern; ”Det framgår av rättegångshandlingarna och har likaledes av denna

undersökning framkommit, att båda föräldrarna äro bra människor, som äro väl skickade att även var för sig hava vårdsnaden om båda sina barn, har helt levat för dem och hemmet. Hon har uppfostrat barnen mönstergillt och varit mån om dem på allt sätt och har alltid hållit hemmet väl i ordning” (U28). Tidigare nämnda utredningar kan tydas utifrån den komplexa rollen kvinnan har i välfärdsstaten som beskrivs av Jane Lewis (1997, s 165).

Tankar om hur den ”goda kvinnan” skulle vara, var starkt förknippad med ideal om hur hemmet ”borde” se ut. Även rollen som moder var förknippad med ”det goda hemmet” (Thörn 2004, s 61). Ansvaret för hushållet och hemmet låg på kvinnan, och hon skulle därför ombesörja omsorg åt hushållets medlemmar (Thörn 2004, s 64; Thörn 1997, s 57).. Det var även kvinnans uppgift att hålla hemmet välstädat, vårda barn och upprätthålla ett för barnen och maken gemytligt hem (Folkesson 2009, s 356; Meeuwisse & Swärd 2002, s 33), samtidigt som hon skulle vara trevlig och glad eftersom det ansågs vara av godo för atmosfären i hemmet (Thörn 1997, s 59). Detta beskrivs i en intervju med en ”mansperson” som berömmar sin fru för utredaren. Därefter bedömer utredaren detta utspel med följande i sin rapport; ”Jag har en duktig hustru’, förklarade herr Andersson, och detta vackra omdöme bekräftades av den mönstergilla renlighet och ordning, som rådde i detta hem” (U29). Även Jane Lewis påpekar i sina teorier hur kvinnan tillhandahåller välfärd för sin familj som synes i föregående utredning (1992, s 160). Om kvinnan inte uppfyllde tidigare nämnda kriterier så kunde det även låta så här i utredningarna: ”Fru Svensson är fullkomligt nedbruten och apatisk. Under flera år var hon nervsjuk och är väl näppeligen nu fullt frisk. Hemmet är i allmänhet så smutsigt och ovårdat, att man och barn ej trivs i hemmet”(U30). Detta kan vara ett sätt för utredaren att utefter borgerlighetens samhällsbild beskriva arbetarklassens hem (jfr Marx & Engels 1992, s 31).

Samtiden ansåg också att det var kvinnans uppgift att upprätthålla moralen i hemmet (Karlsson 1993, s 108). Att kvinnan skulle upprätthålla en god moral och upprätthålla sin plikt som fostrare beskrivs i en utredning där det berättas om en kvinna och hennes man som båda är otrogna om nätterna, men att kvinnan får en allvarlig förmaning att bättre fylla sina plikter som uppfostrare och inte vara ute om nätterna medan barnen är ensamma hemma (U31) (jfr Lewis 1997, s 165).

Kvinnan som hustru hade två huvudsakliga sysslor vilket innebar att det ålåg henne att sköta såväl hemmet som barnet/barnen (Spanger 2007, s 199). Eftersom modern, hemmet och barnen var så intimt sammankopplade framställdes dessa ofta tillsammans i utredningarna. Flertalet utredningar innehåller också uppskattande beskrivningar där kvinnan beskrivs i positiva ordalag tillsammans

med hemmet som anses vara välskött (Weiner 1995, s 172 ff). Detta framträder även i vårt empiriska material, vilket går att läsa om i en utredning där utredaren beskriver att kvinnan sköter hem samt uppfostran för barnet och att hon använt sig av sträng aga för att få bukt med barnets tjuveri men utan framgång. Vidare i utredningen går det att läsa hur utredaren och modern vill att pojken omhändertas trots moderns försökt få barnet att bättra sig (U32). I en annan barnavårdsutredning beskriver utredaren hur en kvinna alltid hållit hemmet och barnet i fråga väl i ordning trots hon ofta varit borta från hemmet på grund av arbete men också då hon varit ute på nöjen (U33). Även här beskrivs konflikten mellan olika identiteter som arbetstagare och moder som krockar med varandra (jfr Lewis 1997, s 172).

I det följande exemplet går det att utläsa hur kvinnan i hushållet beskrivs samt att hon gjort vad hon kunnat för uppfostrat barnen på ett riktigt sätt: ”Hemmet har alltid varit mycket fattigt men mormodern, som är en rejäl och prätig gumma, har gjort sitt bästa för Ingrid och hennes bror, som även uppfostrats i hemmet”(U34). Även i en annan barnavårdsutredning går det att läsa om en moder som får lovord för sitt ”hjältemodiga” strävande att hålla ihop hemmet och hur hon samtidigt givit barnen god vård och uppfostran (U35). Det framgår även i en barnavårdsutredning hur utredaren bedömer att en moder är förmögen och att hemmet har en gedigen prägel (U36). Detta går också att se i en utredning där en utredare beskriver i sin barnavårdsutredning hur ett par systrar som har hand om ett barn har ett välskött hem. Vidare beskriver utredaren systrarna som präktiga och förståndiga människor (U37). Detta fenomen tydliggörs exempelvis i en utredning från 1930, där utredaren skriver: ”Undertecknad kan i det avseendet endast säga, att fru Nilsson under det halvår, undersökaren haft tillsyn över hemmet, dels hållit detta väl i ordning samt barnen hela och snygga, dels att hon synes vara förständig i sin uppfostran vad det gäller de hemmavarande barnen, vilka äro välartade och snälla”(U38).

Även negativa beskrivningar av modern, hemmet och barnen framkommer i vårt material (U39; U40; U41). I en av utredningarna beskrivs det så här: ”Upprepade gånger har undertecknad blivit uppmärksamgjord på att fru Svensson icke håller hem och barn i ordning”(U42). I denna utredning föreslår även utredaren att en övervakare bör utses till hemmet, då familjens barn kan fara illa i smutsen och oordningen som fru Svensson inte tycks se enligt utredaren. I en annan barnavårdsutredning skriver utredaren: ”Fam. Svensson har tidigare varit föremål för B.I:s intresse på grund av hustru Svenssons bristande intresse för skötseln av hem och barn. Sålunda har B.I. Besökt ovan omtalade familj i fastigheten ryttaregatan 11 på grund av trångboddhet och osnygghet i bostaden”(U43). Föregående citat ger en bra bild över hur viktigt det var för samtiden att kvinnan i

hushållet visade sitt intresse att hålla hem och barn i ordning men samtidigt visar den hur tätt sammankopplad skötseln av hemmet och barn var (jfr Lewis 1992, s 165).

Gordon (1989, s 294 ff) menar att amerikanska kvinnor och barn hade en allmänt sätt svagare ställning och maktposition än vad samtidens män hade. Genom tillsynsbesök i hemmet, ofta påkallade av hustrun, stärktes kvinnans ställning, som enligt Gordon ofta önskade få hjälp av samhället. Samtidigt innebar besöken i hemmet en stor risk för kvinnan, då utredningen med anledning av hembesöket kunde visa att kvinnan var både en dålig mor och kvinna (jfr Folkesson 2010, s 360).

Den borgerliga kvinnan skulle vara representativ. Det var kvinnan som hölls ansvarig för hem och barn. Detta beskrivs även tydligt i utredningarna vi studerat: "Hemmet verkar alltid vara i god ordning, och fru Persson syntes göra sitt bästa för att rätt fostra sina barn" (U44). Genom detta citat kan vi som uppsatsförfattare se den tydliga koppling som utredaren gör mellan hemmet och kvinnans ansvar. Ingenstans i detta sammanhang nämns fadern och dennes eventuella ansvar (jfr Marx & Engels 1992, s 33). Hemmet var till synes kvinnans sfär, vilket även påpekas i Lewis teorier om kvinnans roll i välfärdsstaten (1992, s 161). Här som synes även i flertalet andra utredningar blir samtidens ideal tydliggjorda då kvinnan och hemmet i en och samma mening beskrivs i utredningen (U45, U46; U47; U48; U49; U50). Dessa utredningar är dessutom representativa för åren vi valt att undersöka.

I fattigvårdsutredningarna dokumenterades kvinnans förehavanden noggrant. En av frågorna gällande kvinnan gäller just om hon sköter hemmet – därefter följer frågan hur kvinnan är i övrigt. Vidare beskrivs "hemmets utseende". Även detta följer borgerlighetens ideal. Kvinnan förväntades sköta hemmet, men hennes egna personliga egenskaper var främst relevanta då de mättes i förhållande till hemmets skötsel (Plymoth 2002, s 148). Att kvinnans personliga egenskaper framställs tillsammans med beskrivningar av hur hon sköter hemmet är även vanligt förekommande i barnavårdsutredningarna från Malmö. Detta ser vi exempel på bland annat i den bilaga från Stockholms barnavårdsnämnd där frågorna ställs på liknande sätt; "Huru vårdar sig modern om hemmet och barnet(barnen)?"(U51). Utredningen beskriver även hustrun i sig som en ordningsam kvinna som vanligen har det fint i hemmet samt att hon själv även såg snygg och ordentlig ut. Vidare beskrivs föräldrarna och hemmet i utredningen; "Makarna Olsson gjorde ett gott intryck, hemmet såg snyggt ut: modern lägenhet, nya möbler, ordentligt hållet" (U51).

Att hemmen hölls rena och hygieniska var även uppmärksammat av samtidens läkarkår. Orsaken till detta var strävandena att minska såväl smittospridning som kostnader för samhällsvård. Även läkarna ansåg att det var den goda husmoderns uppgift att ägna all sin tid åt att sköta och vårda hemmet (Nordström 1939, s 116). Vårt material påvisar detta vilket även går att utläsa av utredning (U52) där en läkare bedömer att han inte kan se någon risk i att barnet skall få komma hem till modern igen då smittorisken av tuberkulos minskat då kvinnan bättrat sig och skaffat en ny bostad och håller denna väl i ordning. Det finns även utredningar som påvisar att sjukdomar, tuberkulos i detta fall, var vanligt förekommande i fattiga och smutsiga hem. I ett fall lider modern av tuberkulos och vårdas på sjukhus. Utredaren noterar att hemmet sköts av två döttrar, varför utredaren anser att eftertillsyn är önskvärd (U53). Hur skötsam mannen än var och hur mycket han än arbetade så kunde hans hustrus slarvighet i hemmet dra ner familjens anseende, detta för att kvinnan hade en roll i hemmet som omgivningen förväntade sig att hon skulle sköta (Åkesson 1985, s 380). Detta fenomen går det att läsa om i en utredning från 1935; ”I hemmet har fru Nilsson givetvis inte tillräckligt tid med husliga sysslor utan lär mannen mången gång vid hemkomsten från sitt arbete vara tvungen att både tvätta, laga mat och diska”(U54). Utredaren i föregående citat poängterade i utredningen att mannen många gånger varit tvungen att hjälpa till i hemmet efter sin hemkomst från jobbet, då hustrun inte skött sina sysslor. Detta fungerade även omvänt, vill säga om kvinnan skötte sina sysslor som omgivningen förväntade sig så kunde detta få familjens anseende att stiga (Åkesson 1985, s 380) vilket även vårt insamlade material påvisar (U55; U56; U57; U58).

7.3 Det omoraliska hemmet

Då det gäller fattigvården var idealen kring den borgerliga familjen både tydliga och framträdande. Socialarbetarna ansåg arbetarfamiljen – klienterna – vara något som rent hierarkiskt hörde hemma under dem själva. Därför kunde socialarbetarna även tala om hur arbetarfamiljen borde leva (Plymoth 2002, s 141). Antaganden om att männen kunde vara ”supiga” och kvinnorna ”oordentliga” var föreställningar som hade en direkt negativ inverkan på såväl familjen som hemmet som helhet (ibid., s 166). Anledningen till att detta kunde göras frekvent, var att arbetarklassen och klienterna inte kom att passa in på de borgerliga idealen (ibid., s 148). Filantropin var borgerlig i många avseenden (jfr Marx & Engels 1992, s 48). Det borgerliga idealet värdesatte arbetsamma, ansvarsfulla medborgare i ett gott hem. Dessa ideal sökte de nu socialisera även arbetarklassen till att anamma (Lützen 1989, s 173). I våra studerade barnavårdsutredningar ser vi liknande mönster framträda, som exempelvis i en utredning där hemmet beskrivs som miserabelt och fadern som alkoholiserad (U59). Samma sak beskrivs i en utredning där föräldrarna av utredaren beskrivs som bedrövliga och hemmet benämns som skräpigt (U60). Ytterligare

exempel på detta finns att finna i en barnavårdsutredning där utredaren antecknar att fadern bor i ett skjul, umgås med pack och är lumpsamlare (U61). Även liknande uttryck används i en utredning där en annan faders hem beskrivs som dåligt och fadern ifråga anses vara osedlig (U62). Det framträder tydligt att vissa livsformer är att föredra, medan andra livsstilar är att förkasta enligt samtidens ideal (Lützen 1998, s 15). Det påvisar även en annan utredning där föräldrarna till ett barn av utredaren först beskrivs som laglösa, sedeslösa och lösaktiga i ett dåligt hem. En tid efter detta går föräldrarna med i frälsningsarmén. Då utredaren efter föräldrarnas inträde i frälsningsarmén på nytt besöker hemmet, är detta inte dåligt längre utan beskrivs i positiva ordalag som ett näpet och präktigt hem (U63). Det är väl möjligt att familjen skötte hemmet bättre då den fick nya värderingar i frälsningsarméns miljö, men troligare är att utredaren såg hemmet med nya ögon, då han visste att familjen var religiös och moralisk genom sitt medlemskap i frälsningsarmén.

Familjen som fenomen var vid denna tidpunkt ett relativt nytt påfund, dessförinnan hade människor levt tillsammans i hushåll. I takt med att idealen kring kärnfamiljen införlivades blev även hemmet liktydigt med begrepp som trygghet och lugn (Lützen 1998, s 17 ff). Detta ser vi tydligt i följande: ”Karl tillhör den beklagansvärda skaran av människor, som saknat den fasta punkten i tillvaron, vilket hemmet utgör” (U64). Denna utredning kan jämföras med det Marx & Engels benämner som att den borgerliga familjen behöver vila på kapitalet (1992, s 33) och då familjen inte har något kapital att vila på anses inte familjen vara en tillfredsställande och lyckad familj. Att ett fullgott hem skall vara en plats för ro och frid uttrycker utredaren i ett annat sammanhang: ”Utan överdrift kan väl först och främst sägas, att hemmet i Malmö vid Skånevägen var en fullständig parodi på ett hem, sådant det bör vara, där barn fostras och växa upp. Ej nog med, att det var ytterst torftigt och i hygieniskt avseende under all kritik – där saknades även den ro och frid, som ett barn behöver för att utvecklas normalt”(U65).

Runt sekelskiftet ansågs bostaden/hemmet kunna påvisa hur sedliga de boende var (Meeuwisse & Swärd 2002, s 29; Thörn 1997, s 32). Ett gott hem ansågs verka förebyggande mot ett osunt leverne (Söderlind 1999, s 168). Även barnavårdsinspektörerna och barnavårdsinspektriserna i Malmö delar denna uppfattning, då de i en utredning skriver att hemmet i ekonomiskt avseende är välbeställt. Villan hade inköpts för att barnen skulle komma ifrån dåligt inflytande inne i staden (U66). Detta tyder enligt utredaren på att föräldrarna är besjälade av en stark vilja att fostra söner till bra människor. Även i fallet som följer, där ett barn stulit belyses samma fenomen: utredaren beskriver barnets familj som välbärgad och eftersom hemmet var propert kan det omöjligt ha drivit barnet till stölden. Utredaren menar därför att hemmet inte hade något med stölden att göra, utan det var

tillfället som gjorde tjuven (U67).

Att hemmet var ordentligt och välstädat tydde enligt samtiden på att dess familjemedlemmar var skötsamma, arbetsamma och lyckliga (Edling 1996, s 371). Detta framträder även i vårt material i form av en utredning där modern som hållit hemmet väl i ordning och uppfostrat barnen till att bli snälla och välartade barn även själv beskrivs som förständig (U68). Samma sak framträder i flertalet andra förekommande barnavårdsutredningar (U69), vilket tydliggörs i det följande: ”Då man kommer in i hans propra, nästan luxiösa hem, och då man talar med hans genompräktiga föräldrar, tycker man, att ett barn ej kan tänkas få mer idealiska hemförhållanden”(U70) I föregående utredning har familjen kapital och kan därefter Marx & Engels teorier (1992, s 33) uppnå det borgerliga idealet.

I en utredning beskrivs en pojkes roll i syskonskaran. Utredaren fortsätter därefter med att anföra att föräldrarna är goda människor med hög moral och väljer i utredningen att framföra detta på ett tydligt sätt; ”Hemmet är, för att vara på Malmöhus, ovanligt snyggt och väl hållt, båda föräldrarna äro ordentliga och strävsamma samt göra sitt bästa för att giva barnen god fostran” (U71). Här kopplas hemmet, moralen och fostran tydligt samman av utredaren. Denna koppling tydliggörs även i en annan utredning där föräldrarna beskrivs som goda fostrare och framställs av utredaren på följande sätt: ”Hemmet - en lägenhet om 2 rum och kök - verkar mycket snyggt och ordentligt och makarna giva själva ett gott intryck”(U72). Här är det inte första hand modern och hemmet som beskrivs utan istället tar idealen med moral och hem över. I ett annat fall beskrivs hemmet som fattigt men utredaren kan inte undgå att föräldrarna verkar förständiga. I utredningen står att läsa; ”Utredaren har fått det bästa intryck av hemmets beskaffenhet samt makarnas ansvarskänsla”(U73). Ingenstans i utredningen går det dock att utläsa hur utredaren gick tillväga för att få detta intryck. Även i en annan utredning beskrivs hemmet som ordentligt. Hur utredaren gick tillväga för att kategorisera huruvida hemmet var ordenligt eller oordentligt går dock inte att utläsa. Istället beskrivs föräldrarna och hemmet i positiva ordalag i ett och samma andetag; ”Hemmet är ordentligt, föräldrarna fostrar barnen till hederlighet och är varmt intresserade av barnen”(U74). Således en god moral i det goda hemmet.

Beträffande synen på den sociala frågan fanns hos de liberala och konservativa en samsyn, som bottnade i moral. De fattiga ansågs vara lata, impulsiva och ansvarslösa (Nilsson 2003, s 122). Även i Malmö är denna tendens tydlig exempelvis i en barnavårdsutredning där modern efter att ha upphört med sitt lösaktiga liv håller hemmet snyggare och barnen inte längre är så ovårdade som

under moderns förnedringsperiod, för att beskriva situationen med utredarens egna ord. Utredaren fortsätter sedan med att skriva att modern säkerligen är obegåvad (U75). I ytterligare en annan utredning, där modern beskrivs, står att läsa: ”Hon är istället en svag och karaktärlös individ, som lider av hart när otrolig lättja”(U76). I en barnavårdsutredning författad ett år senare skönjer vi samma mönster, då en moder även här beskrivs med samma jargong: ”Hon är istället en synnerligen opålitlig och ansvarslös människa, som i sedligt avseende står ganska lågt”(U77). I båda dessa fall ansågs hemmen vara dåliga.

Borgerligheten var dessutom av den uppfattningen att hemmet var mer än enbart en plats, hemmet ansågs vara ett ”moraliskt projekt”. Detta tydliggörs även i vårt studerade material, då hemmet helt sonika beskrivs som omoraliskt (U78). Vidare ansåg borgarklassen att en hög moral var av yttersta vikt då det kom till de personliga egenskaperna. Detta för att kunna motstå lust, lättja och impulsivitet (Nilsson 2003, s 203). Hur individen presenteras i en utredning bidrar också till hur individen framställs som klient och ”verkligheten” skapas i utredningen således genom berättelsen om individen (Hydén 1997, s 13; Johansson 2005, s 83). I barnavårdsutredningarna får barnet en moralisk roll, beroende på hur det beskrivs i narrationen (Hydén 1995, s 205). Detta framkommer även tydligt i vårt studerade material. I en utredning beskrivs en flicka som var vän med en yngling vars inflytande inte var av godo enligt utredaren. Denne yngling beskrivs sedan av utredaren som en person som kommit till Sverige med sin familj enbart för att ligga samhället till last och att ynglingens moder utnyttjat olika samfund för att oriktigt tillförskaffa sig pengar. I utredningen gällande flickan får således denne vän och hans familj ett relativt stort utrymme. Även vännens hem beskrivs i negativa ordalag. Slutligen uppges av utredaren att flickan numera tillhör en kommunistisk ungdomsklubb där även ynglingen figurerar. Detta torde enligt utredaren vara det yttersta beviset på det dåliga inflytande vännen, hans familj och hem utövat över denna flicka (U79). Föregående utredning kan exemplifiera de klassmotsättningar som beskrivs av Marx & Engels (1992, s 39).

Var familjen fattig och hemmet hölls i ett slarvigt skick ansågs familjen vara ovärdig att få hjälp och familjemedlemmarna fick således ”skylla sig själva” (Åkesson 1985, s 384). Historiskt sett har det ofta gjorts en åtskillnad just på de som är värdiga att få hjälp av samhället och de som inte är värdiga (McCormack 2004, s 359). Kvinnor och barn har genom historien oftare än männen varit i behov av samhällets hjälp. Trots detta är det mannen som haft lättast att hävda sitt behov (Gordon 2001, s 15).

I de flesta kulturer vill invånarna hjälpa sina medmänniskor och mår bra av att göra detta. Samtidigt känner samma människor ofta en stark motvilja att hjälpa de som faktiskt inte har ett riktigt behov av att få samhällets hjälp. På så sätt kan det hävdas att samhället upprätthåller en viss moral. Hos klientelet behövs därför en god moral i kombination med ett äkta behov, för att förtjäna samhällets hjälp (ibid., s 16). Historiskt sett har det också funnits en syn om att människor som behöver samhällets hjälp är ”lata, omoraliska och oärliga” (ibid., s 23).

Att arbetarklassen bebodde dåliga bostäder i miljöer som var undermåliga ansågs av samtidens socialarbetare inte enbart vara ett problem av social karaktär. Det definierades även såsom ett moraliskt problem. I de fattiga kvarteren och i de trånga bostäderna fanns smuts och osedligt leverne. Rent politiskt ville samtidens politiker därför verka för att arbetarklassen skapade hem istället för att enbart bebo en bostad (Nilsson 2003, s 210). Detta kan även vi se i våra studerade utredningar exempelvis i fallet då ett föräldrapar ville få sitt barn utskrivet efter att barnet blivit omhändertaget. Utredaren beskriver hemmet som litet utan kök. Slutbedömningen blir att i en sådan bostad är det olämpligt att ha barn och föräldrarna kan få tillbaka barnet i framtiden, då de ordnat ett bättre boende (U80; jfr Marx & Engels 1992, s 39).

Maria Sundkvist har i sin avhandling (1994) fördjupat sig i barnavårdsnämndens protokoll från år 1903-1925. Oftast förekommande anledning till anmälan var att barnets hem ansågs vara olämpligt och föräldrarna därmed oförmögna att fostra barnet (Sundkvist 1995, s 167).

Ludvig Nordström gör en tydlig koppling mellan moralen och hemmet. Om hemmet är smutsigt och illa ställt är det i regel dåligt ställt med deras mentala begåvning. Detta gäller familjer som tillåter sig själva att bo i dåligt ställda bostäder, menar Nordström. Vid dessa fall måste en sanering komma till stånd och det är inte bostäderna som är den primära frågan utan det är människorna i bostäderna (Nordström 1939, s 96 ff). Nordström skriver vidare att dessa två faktorer inte kan skiljas åt och att den mänskliga faktorn är den avgörande faktorn.

Under 1930-talet var de moraliska frågorna högaktuella och diskuterades flitigt av barnavårdsreformatörerna. Bland annat diskuterades vilken problematik ekonomiskt oberoende kvinnor utgjorde då de lätt kunde falla in på alkoholens väg eller oönskade sexuella områden. Barnavårdsreformatörerna i Malmö såg helst att nyinflyttade unga kvinnor tog jobb som hembiträden istället för att söka sig till industrierna. Detta gav barnavårdsnämnderna en chans att

kontrollera vad kvinnorna gjorde och arbetsgivaren kunde till viss del ansvara för deras fritid. Detta menade barnavårdsnämnderna blev svårt när kvinnorna jobbade i industrierna och arbetsgivarna inte kunde kontrollera dem efter arbetstiden. Barnavårdsnämnden såg alltså fritiden som en något farofyllt och okontrollerbar tid på dygnet (Swärd 1993, s 97 ff). Fritiden nämns även i en utredning där följande står att läsa: ”Bostaden består av endast ett rum och kök, så att det är lätt att förstå att allt vad de vuxna personerna tala om eller vad de göra upp sins emellan måste åhöras av barnen. Språket är säkerligen mycket ohyfsat och med fritiden är det klen beställt”(U81). De moraliska undertonerna i barnavårdsutredningarna är genomgående och framträdande i alla av oss studerade år.

8. Diskussion och slutord

Vår undersökning visar tydligt att kvinnan på ett nära sätt sammankopplas med den privata sfären. I flertalet utredningar beskrivs hemmet och kvinnan i samma andetag. Vi kan därför instämma i Jane Lewis teori som behandlar kvinnans roll i välfärdsstaten men också beskriver kvinnans olika identiteter, såtillvida att vi tror att fenomenet med bara delvis individualiserade kvinnor går att finna även i vårt undersökta källmaterial. Kvinnan var främst sedd såsom moder och hustru, inte som en enskild individ med egen identitet. I vårt källmaterial kan vi även påvisa att kvinnan som individ betraktad även bedöms utifrån de kvalitéer hon uppvisar som moder och hustru. Detta nära samspel uttrycks i vår uppsats även i figur:1., där vi skisserat upp en bild av hur detta samspel kan te sig. Det är dock inte enbart kvinnan som samspelar med den privata sfären utan detta nära samspel gäller även i den motsatta riktningen, det vill säga att den privata sfären intimt samspelar med kvinnan. Vårt att notera är också det faktum att ingenstans i vårt material finns ett gott hem utan en god moder.

Att kvinnan har en särställning gentemot mannen beroende på den roll hon har i välfärdsstaten kan förklara det betydande utrymmet hon gavs i barnavårdsutredningarna. Denna särställning och komplexa roll kan även vara anledningen till att hon ofta beskrevs tillsammans med hemmet. Hemmet ansågs stå för trygghet och stabilitet, kvinnan skulle stå för upprätthållandet av moralen i hemmet: hemmet var välfärd. Sett ur Lewis perspektiv, det vill säga att kvinnan står för välfärd är det inte konstigt att kvinnan gavs detta betydande utrymmet i utredningarna!

Klassmotsättningen som beskrivs av Marx och Engels menar vi kan ta sig till uttryck på detta sätt som våra resultat visar under 1930-talet. Barnavårdsutredarna har varit i hög grad moraliserande i sina utredningar, vilket tyder på att de ofta ansett att moralen hos klienterna varit bristfällig. I de fall moralen varit god har det oftast varit välbärgade familjer, eller ”hyggliga arbetarehem”. Även andra tillmälen som förekommit frekvent och genomgående i vårt studerade material har varit moraliskt nedvärderande. Fenomenet med att ”trycka ned” arbetarklassen kan också vara ett tecken på att barnavårdsutredarna ville fostra och i viss mån stävja arbetarklassen. Vi tror dock att detta gjordes med de bästa avsikter utifrån den enskilde utredarens horisont. Däremot har Marx och Engels troligtvis rätt på en strukturell nivå. Gatans påstådda orolighet, socialismens framfart och framväxt: detta i kombination kan ha gjort att även barnavårdsutredarna gjorde vad de ansåg nödvändigt för att hålla samhället lugnt. Detta stödjer även devisen som framförs av Marx och Engels, det vill säga att filantroperna ville hjälpa sina klienter för att kunna upprätthålla det borgerliga idealet och

samhället. Våra utredare verkade enligt borgerliga ideal både vad gäller hemmet och familjen. De visade sig även uttryckligen negativt inställda till socialismen och i synnerhet kommunismen. Precis som i många andra historiska undersökningar har vi använt oss av narrationer som samhällsvetenskaplig metod. Att studera den institutionella berättelsen i form av barnavårdsutredningar har gett oss en unik inblick i hur hemmet beskrevs i 1930-talets barnavårdsutredningar. Samtidigt är vi väl medvetna om att den narrativa analysen enbart framställer en version, det vill säga i vårt fall utredarens eller utredarnas. Samtidens socialarbetare har inplacerat sin förståelse och kunskap i både en teori och kontext. Svårigheten vad gäller den narrativa analysen innebär att vi inte har möjlighet att fråga de aktuella och i vårt material förekommande utredarna vad de menar. Begrepp som är vanligt förekommande i utredningarna (osedlig, lösaktig etc) och används flitigt torde vara stigmatiserande, men vi vet inte vad samtiden ansåg om dessa tillmälen. Kanske de inte lade samma innebörd i dessa ord som vi på 2000-talet gör? Vi vet inte heller vad utredarna utelämnat, men har det dock i åtanke såtillvida att vi är medvetna om att inte allt återges i narrationen. En annan intressant fråga att fundera kring är huruvida de i utredningen figurerande individerna någonsin fick läsa hur utredarna i många fall ”dömde” dem? Det kan i och för sig påpekas att ovan nämnda invändningar mot vårt eget arbete skulle kunna göras i all forskning som utgår från ett något äldre historiskt källmaterial.

För att kunna genomföra en korrekt undersökning har vi även i ett tidigt skede diskuterat våra egna känslor angående samtidens utredare. Detta för att medvetandegöra var vi själva står och inte låta detta påverka oss. Våra känslor kan närmast sammanfattas som avståndstagande och distanserade. Avståndstagande såtillvida att vi inte är av uppfattningen att det är korrekt att använda tillmälen och att döma människor som många gånger befinner sig i svår fattigdom och samtidigt distanserade för att vi inte känner att vi kan identifiera oss med samtidens utredare. Vi vill dock betona att vi inte dömer utredarna utan vi förstår att de lever och verkar i sin kontext.

Det som kan ha påverkat vårt slutgiltiga resultat är det faktum att samma familjer figurerat flera gånger under vårt undersökta tidsspänn. Detta innebär att en familj som 1930 blev beskrivna som osedliga och lösaktiga i ett miserabelt hem även i 1932 års utredning beskrevs på samma sätt. Vi har dock ändå valt att inkludera även dessa utredningar, då anledningen till att utredningen återupptas inte är densamma som i 1930 års utredning. Dessutom har den aktuella utredaren naturligtvis utökat utredningen med ny aktuell information även om barnets hem.

Att vi har arbetat som ett författarpär har gjort att vi haft många kreativa diskussioner och fått både mer bredd och djup på uppsatsen som helhet. Samarbetet har fört oss framåt i processen. Att vi förlade våra studier inne i forskarsalen på Stadsarkivet har inneburit att vi fått en lugn arbetsmiljö och vi har således kunnat bedriva vår insamling av källmaterial med full koncentration. Arkivarien har hela tiden funnits på plats och vi har därför i de fall vi behövt det, alltid haft professionella nära tillhands att rådfråga.

Syftet med denna undersökning var att göra en narrativ analys över barnavårdsutredningar från 1930-talets Malmö, med ett särskilt fokus på begreppet hem och dess eventuella betydelse för barnavårdsutredningarna. Det som framgick ganska snart under vår analys var att dåtidens ideal angående det soliga, ordningsamma och rena borgerliga hemmet var ett ideal som genomsyrade barnavårdsutredningarna. Det ansågs av samtiden att inte alla bostäder var hem utan bara de som nådde upp till det borgerliga idealet var värda att kallas hem och detta kunde ge fördelar och nackdelar i det slutliga beslutet av insatser i barnavårdsutredningarna.

Av litteraturen och vårt empiriska material framgår det att hemmet ansågs spegla hur barnen fostrades. Det var inte ovanligt att barn som blivit tagna för snatteri och dylikt endast fick en varning eller föräldrarna en allvarlig förmaning utav barnavårdsutredarna samt Nämnden om hemmen under hembesöken varit prydliga och ordningsamma. Barn från fattiga och oordningsamma hem blev ofta omhändertagna för skyddsuppfostran då det ansågs att det fanns en stor risk att de skulle kunna komma att bli vanartade. Detta märktes tydligt på hur barnavårdsutredarna resonerade kring hemmet. Barnavårdsutredarna värderade ordningsamma, prydliga och rena hem högt och ansåg dessa vara bra uppfostringsmiljöer. Smutsiga och oordningsamma hem ansågs vara dåliga uppfostringsmiljöer som kunde påverka barnen negativt. Weiner beskriver att ord som ”smuts” och ”oordningssamhet” är vanligt förekommande ord i barnavårdsutredningarna fram tills 1930-talets mitt. Därefter menar Weiner att dessa adjektiv för att beskriva hemmen successivt minskar. Huruvida det förhåller sig på detta sätt även i Malmö låter vi vara osagt. Det vi kan konstatera däremot är att under hela vårt undersökta tidsspänn förekommer dessa beskrivningar regelmässigt och frekvent. Att de mindre ordningsamma hemmen eller bostäderna, som barnavårdsutredarna valde att kalla de, inte ansågs goda kan även tolkas så att det hade att göra med hur läkarkåren såg på de smittorisker som enligt den tiden visade sig vara betydligt större i trånga och smutsiga bostäder än i ordningsamma och renliga hem.

Även när Nämnden bedömde att övervakare behövdes sättas in i en familj så valde Nämnden att utse övervakare till *hemmet* och inte *barnet* eller *familjen* i fråga, som ändå var Nämndens primära ansvar. Detta ger oss en inblick i hur stor roll hemmet verkligen hade i 1930-talets barnavårdsutredningar.

Vi kunde även i vår analys se hur barnavårdsutredarna hade romantiserade föreställningar angående livet på landet och att det inte var ovanligt att barnavårdsutredarna valde att placera barnen i lantlig miljö då det ansågs bättre för barnen än den trånga och smutsiga staden. Det var bättre för barnen att växa upp i en Carl Larsson-tavla än i en Charles Dickens-roman. Det gick även utläsa att barnavårdsutredarna inte lade någon större vikt vid barnavårdsfall som utspelade sig ute på landet då denna miljö ansågs vara bättre än den i staden och att riskerna att barnet for illa var minimala på grund av denna miljö.

Något vi också märkte under vår analys var hur tätt barnavårdsutredarna och samtidens människor sammankopplade kvinnan och hemmet. Större delen av barnavårdsutredningarna vi gick igenom beskrev kvinnan, hemmet samt barnen i samma mening. Vi vågar påstå att även detta kan ha att göra med dåtidens ideal om ”det goda hemmet” som var en diskurs som fördes vilken uppmanade kvinnorna att stanna hemma och sköta detta samt barnen. Vår analys påvisar även att kvinnans prestationer i hemmet kunde få familjernas anseende att stiga. Vi vill även poängtera att mannens prestationer i hemmet inte nämnts avsevärt och när det nämnts har det varit i negativa ordalag gentemot hustrun, som då ansågs vara lat och slö. Även här spelar alltså dåtidens ideal om ”den goda kvinnan” och ”det goda hemmet” in i den samtida människans föreställningar om hur ett hem är och bör se ut. Det ser vi även av litteraturen där läkare uttrycker sig att *kvinnor* bör hålla hemmen i ordning för att bekämpa smittohärdarna och minska sjukdomsfrekvenserna.

Det gjordes klart för oss som uppsatsförfattare relativt tidigt av analysen att hemmet och barnen är kvinnans område och att mannen oftast var den som förvärvade pengar till hushållet genom förvärvsarbeten allt enligt den samtida borgerliga modellen med arbetande fäder och hustrur som håller hemmet rent och barnen snygga för omvärlden.

Även Nämndens försök att kontrollera kvinnors fritid gick att utläsa av litteraturen vi studerat. Nämnden i Malmö såg helst att nyinflyttade kvinnor helst tog jobb som hembiträden där de skötte hem och barn till en familj, detta för att det både var lättare att kontrollera deras fritid så att ingen osedlighet förekom samt att arbetsgivarna även kunde ha dem under viss tillsyn. Även vår analys

gav oss en inblick hur Nämnden och dess barnavårdsutredare såg på dåtidens nöjen som försiggick på fritiden. Vi resonerar som så att denna kontroll kan ha varit en del i ett försök att fostra kvinnorna till hemmafruar och skapa ett intresse till att sköta hem och barn och leva upp till det borgerliga idealet, men även för att kontrollera att kvinnorna bibehöll en god moral som ansågs viktig.

Att hemmet kunde beskrivas på många olika sätt var vi väl medvetna om då vi påbörjade vår undersökning. Vi kunde dock inte tänka oss att hemmet skulle benämnas som omoraliskt. Ett framträdande drag bland de av oss studerade utredningarna är dock samspelet mellan moralen och hemmet. En god moral innebar ett gott hem och ett dåligt hem innebar att människorna som bebodde det var sedeslösa och i många fall ansedda som lösaktiga. Ett gott hem bestod av en trevlig kvinna och en arbetsvillig man, med hög moral där plikterna som fostrare uppfylldes.

I den studerade kontexten rådde fattigdom och trångboddhet. Samhället var på många sätt oroligt och att då fokusera på hemmet som en trygg plats där god uppfostran sker torde vara rätt naturligt. Kanske ett sätt att stävja oron och otryggheten ute på gatorna? Med detta i minnet kan vi inte heller klandra utredarna. Många av de besökta hemmen var troligtvis miserabla och långt ifrån idealet. Att människor med alkoholproblematik och med psykiska besvär har svårare att hålla hemmet i ordning än de välbärgade familjer där pigor finns att tillgå och som hålls ansvariga för skötseln av hemmet, torde det råda ringa tvivel om. Huruvida hemmen verkligen såg ut och förhöll sig på detta vis faller dock utanför ramen för vår utredning.

Adjektiv som ”luxiöst” och ”genompräktigt” har varit vanligt förekommande. I de fall där hemmen beskrivits som luxiösa har dess familjemedlemmar även upprätthållit en hög moral i hemmet. Det kan bero på att dess hem mer liknade utredarnas egna hem och ”glappet” mellan socialarbetare/klient blev mindre. Eftersom utredaren satte sig själv i en position där hon/han hade mandat att avgöra huruvida klienterna var sedeslösa och omoraliska var utredaren naturligtvis mån om att själv framstå som en person med hög moral.

Vår uppsats kan ha påverkats av det faktum att under tidsspännat vi valt att undersöka har ett fåtal utredare varit aktiva. Möjligen kan därför fenomenet med att sammankoppla hemmet och moralen ha varit typiskt för dessa utredare utan att nödvändigtvis andra samtida utredare använt samma jargong och vokabulär. Detta till trots så är det Malmö vi valt att undersöka och därför får dessa fåtalet utredare ge röst åt denna av oss valda tidsperiod. Det vore önskvärt med ett större källmaterial, fler år och kanske fler städer. Examensarbetets tidsramar har dock begränsat ett sådant

upplägg.

9. Sammanfattning

I föreliggande uppsats har vi undersökt tre centrala teman mellan åren 1930-1936. Begreppet hem var under vår undersökta tid väl etablerat och förankrat. Hemmet ansågs stå för trygghet och ordning medan gatan stod för otrygghet och oordning. Landsbygden symboliserade det hälsosamma och sunda livet. Staden däremot var trångbodd, smutsig och omoralisk. Under denna tid framfördes ett borgerligt ideal som förespråkade ett soligt, rent och ordentligt hem. Ansvar för hemmet låg kvinnan i hushållet. Det var även hennes uppgift att upprätthålla moralen i hemmet. Hemmet fungerade även som uppfostringsmiljö, där kvinnan förväntades ta det huvudsakliga ansvaret. Utefter denna bakgrund har syftet varit att undersöka begreppet hem och dess eventuella betydelse i Malmö stads barnavårdsutredningar mellan åren 1930-1936. Frågeställningarna vi utgått ifrån är således:

1) Hur beskrevs hemmet i Malmö stads barnavårdsutredningar mellan åren 1930-1936?

2) Vilken relevans har hemmet och begreppet hem i Malmö stads barnavårdsutredningar mellan åren 1930-1936?

3) Vilka hem ansågs i barnavårdsutredningarna från Malmö stad mellan åren 1930-1936 vara goda hem?

Det goda hemmet ansågs vara soligt, rent och ordentligt. I det goda hemmet skulle det finnas en hög moral och en kvinna som levde upp till de borgerliga idealen. Ett snyggt och prydligt hem kunde utgöra en förmildrande omständighet i de fall familjerna kom i kontakt med Nämnden. Även det motsatta förekommer i vårt undersökta källmaterial. I dessa fall anses barnens oförätter begångna på grund av omoralen i barnens hem. Även i barnavårdsutredningarna har hemmet en central betydelse såtillvida att det beskrivs ingående i samtliga av oss studerade utredningar. Vanligt förekommande ordval vid beskrivning av hemmet är exempelvis soligt, rent, oordentligt, omoraliskt, prydligt, snyggt, ordningsamt, mönstergillt och snuskigt.

När övervakare tillsattes var det hemmet som skulle övervakas och inte familjen. Detta trots att Nämndens primära uppgift var att förebygga ett vanartigt beteende och att skydda barn från misshandel och misär. Ett ordentligt hem ansågs kunna ge barn en moralisk fostran och utgöra ett skydd mot gatans påstådda farlighet. Innebörden som lades i begreppet hem gjorde således att hemmet fick ett betydande utrymme i barnavårdsutredningarna mellan åren 1930-1936.

I ett teoretiskt perspektiv går det även att se att framförallt kvinnan och hemmet har ett intimt samspel, där kvinnan bedöms efter de kvalitéer hon uppvisar som moder och hustru. Den privata sfären hör kvinnorna till. Kvinnor är därför i detta avseende inte att betrakta som enskilda individer utan beroende på denna intima sammankoppling kan kvinnor bara delvis betraktas som självständiga individer. Samtidigt är det ett faktum att det borgerliga idealet värdesätter både familjen och fostran högt

Samtidens socialarbetare verkade enligt de rådande borgerliga idealen där samhället bestod av olika samhällsklasser. Dessa grupperingar stod i motsättning till varandra. Motsättningen var ständigt pågående och våra resultat kan vara ett exempel på hur denna motsättning kunde ta sig till uttryck. Ett exempel kan vara de moraliskt nedvärderande tillmälen som var vanligt förekommande i barnavårdsutredningarna.

Bland annat har vi försökt tolka våra resultat dels utifrån Karl Marx och Friedrich Engels "Kommunistiska manifestet", där de lyfter upp borgerligheten, dels Jane Lewis som i sin forskning framför teorier om kvinnans sammankoppling med hem och familj. Vad vi har sett är att Marx, Engels och Lewis tankar om hemmet och borgerligheten kan hjälpa oss att i ett större teoretiskt perspektiv förstå det som i barnavårdsutredarna skrev i sina hembesöksutredningar i Malmö på 1930-talet.

Referenslista

Litteratur

Alver, Bente Gullveig & Øyen, Ørjar (1998) *Etik och praktik i forskarens vardag*. Lund: Studentlitteratur.

Axelsson, Thom (2009) Någonstans mellan sjukt och friskt. I: Lind, Judith (red) *Historien, barnen och barndomarna: vad är problemet?: en vänbok till Bengt Sandin*. Linköping: Linköpings Universitet.

Bell, Judith (2006) *Introduktion till forskningsmetodiken*. Lund: Studentlitteratur.

Bergman, Ann-Sofie (2007) *Ett gott hem. Normer för en lämplig fosterbarnsplacering. Barnavårdsnämndens praktik i Växjö 1926-1935*. Växjö: IVOSA.

Bergman, Helena (2003) *Att fostra till föräldraskap: barnavårdsmän, genuspolitik och välfärdsstat 1900-1950*. Diss. Stockholm : Univ., 2003.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (2003) *I problembarnens tid: förnuftets moraliska ordning*. Stockholm: Carlsson.

Edling, Nils (1996) *Det fosterländska hemmet: egnahemspolitik, småbruk och hemideologi kring sekelskiftet 1900*. Diss. Stockholm : Univ.

Ejvegård, Rolf (2009) *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, Eva (1990) *Den moderna stadens födelse: svensk arkitektur 1890-1920*. 1. uppl. Stockholm: Ordfront.

Florén, Anders & Ågren, Henrik (2006) *Historiska undersökningar. Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*. Lund: Studentlitteratur.

Folkesson, Åsa (2009) En positivt inställd hustru. Nämndernas konstruktion av kvinnors och mäns missbruk i en familjekontext från mitten av 1930-talet till slutet av 1960-talet. I: Stenius, Kerstin & Johansson, Lennart (red.) *Socialt medborgarskap och lokal missbrukarvård. En studie av missbrukarvården i Lahtis, Kotka, Tavastehus, Norrköping, Västerås och Växjö från 1930-talet till 2000-talet*. Stockholm: Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD).

Frykman, Jonas & Löfgren, Orvar (1985) På väg – bilder av kultur och klass. I: Frykman, Jonas (red.) *Modärna tider: vision och vardag i folkhemmet*. 1. uppl. Malmö: Liber Förlag.

Gordon, Linda (1989) *Heroes of their own lives: the politics and history of family violence: 1880-1960*. New York: Penguin Books.

Gordon, Linda (2001) Who Deserves Help? Who Must Provide?
The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 577 (1): 12-25.

Hartman, Jan (2004) *Vetenskapligt tänkande. Från kunskapsteori till metodteori*. Lund: Studentlitteratur.

Hydén, Lars-Charister (1995) Det sociala misslyckandet som berättelse. Att återställa den moraliska ordningen. *Socialvetenskaplig tidskrift 1995*, (3): 194- 207.

Hydén, Lars-Charister (1997) De otaliga berättelserna. I: Hydén, Lars-Charister & Hydén, Margareta (red.) *Att studera berättelser. Samhällsvetenskapliga och medicinska perspektiv*. Stockholm: Liber.

Jansdotter, Anna (2004) *Ansikte mot ansikte: räddningsarbete bland prostituerade kvinnor i Sverige 1850-1920*. Diss. Lund : Univ.

Johansson, Lars-Göran (2003) *Introduktion till vetenskapsteorin*. Stockholm: Thales.

Johansson, Anna (2005) *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*. Lund: Studentlitteratur.

Jönson, Håkan (2010) *Sociala problem som perspektiv*. Malmö: Liber.

Jönson, Ulf (1997) *Bråkiga, lösaktiga och nagelbitande barn: om barn och barnproblem vid en rådgivningsbyrå i Stockholm 1933-1950*. Diss. Linköping : Univ.

Karlsson, Sten O. (1993) *Arbetarfamiljen och det nya hemmet: om bostadshygienism och klasskultur i mellankrigstidens Göteborg*. Diss. Linköping : Univ.

Larsson, Sam; Sjöblom, Yvonne & Lilja, John (2008) Inledning: Berättelser i det sociala arbetet. I: Larsson, Sam; Sjöblom, Yvonne & Lilja, John (red.) *Narrativa metoder i socialt arbete*. Studentlitteratur: Lund.

Lewis, Jane (1992) Gender and the Development of Welfare Regimes. *Journal of European Social Policy*, 1992 (2): 159-173.

- Lewis, Jane (1997) Gender and Welfare Regimes: Further Thoughts. *Social Politics*, 1997 (4): 166-177.
- Lundkvist, Åsa & Roman, Christine (2008) Constructions of Swedish Family Policy 1930-2000. *Journal of Family History*, 33 (2): 216-233.
- Lundström, Tommy (1993) *Tvångsomhändertagande av barn: en studie av lagarna, professionerna och praktiken under 1900-talet*. Diss. Stockholm : Univ.
- Lützen, Karin (1989) Dekonstruktion af heteroseksualitet. Hvorledes filantropiske frøkenpar socialiserede den københavnske arbejderklasse til kernefamilien 1877-1927. *Lambda Nordica: populærvetenskaplig tidskrift om homosexualitet*, 1989 (1): 170-187.
- Lützen, Karin (1998) *Byen tæmmes: kernefamilie, sociale reformer og velgørenhed i 1800-tallets København*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Marx, Karl & Engels, Friedrich (1992) *Kommunistiska manifestet*. [Ny utg.] Stockholm: Arena.
- Mattsson, Maj-Lis (1995) Ett litet fattigt barn jag är men glad ändå. I: Andersson, Allan (red) *Koloniunge på 1930-talet: Uppsala skollovskoloni i Ryggen, Vika socken, Dalarna, samt den "nya tidens" kolonibarn 1976-1979*. Uppsala: Förf.
- May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- McCormack, Karen (2004) Resisting the Welfare Mother: The Power of Welfare Discourse and Tactics of Resistance. *Critical Sociology*, 30 (2): 355-384.
- Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2002) Vad är ett socialt problem? I: Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2006) Vad är socialt arbete? I: Meeuwisse, Anna; Sunesson, Sune & Swärd, Hans (red.) *Socialt arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Mishler, Elliot G (1997) Modeller för berättelseanalys. I: Hydén, Lars-Christer & Hydén, Margareta (red.) *Att studera berättelser. Medicinska och samhällsvetenskapliga perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Münger, Ann-Charlotte (2000) *Stadens barn på landet: Stockholms sommarlovskolonier och den moderna välfärden*. Diss. Linköping : Univ.

Nilsson, Roddy (2003) *Kontroll, makt och omsorg: sociala problem och socialpolitik i Sverige 1780-1940*. Lund: Studentlitteratur.

Nordström, Ludvig (1939) *Lort-Sverige*. 5. uppl. Stockholm: Kooperativa förbundets förlag.

Olson, Hans-Erik (1992) *Staten och ungdomens fritid: kontroll eller autonomi?* Diss. Uppsala : Univ.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Plymoth, Birgitta (2002) Fattigvård och familjeideal under tidigt 1900-tal. I: Bergman, Helena & Johansson, Peter (red.) *Familjeangelägenheter: modern historisk forskning om välfärdsstat, genus och politik*. Eslöv: B. Östlings bokförl. Symposion.

Riessman, Catherine Kohler (1997) Berätta, transkribera, analysera. I: Hydén, Lars-Christer & Hydén, Margareta (red.) *Att studera berättelser. Samhällsvetenskapliga och medicinska perspektiv*. Stockholm: Liber.

Runquist, Weddig (1999) *Brättegården 60 år: "flickor kan, flickor vill": om Sveriges äldsta flickinstitution: en socialhistorisk exposé*. Vänersborg: Brättegårdens skol- och behandlingshem.

Runquist, Weddig (2010) *Hus för fattiga i Västerås –från helgeandshus till natthärbärke. Om synen på fattiga och fattigvårdens organisering*. Lund: Socialhögskolan i Lund.

Rönnbäck, Josefin (2002) Den fängslade modern. I: Bergman, Helena & Johansson, Peter (red.) *Familjeangelägenheter: modern historisk forskning om välfärdsstat, genus och politik*. Eslöv: B. Östlings bokförl. Symposion.

Sjöberg, Maria (2001) Från kvinnohistoria till genushistoria. I: Perlestam, Magnus (red.) *Genusperspektiv i historia: metodövningar*. Lund: Studentlitteratur.

Skott, Carola (2004a) Framväxten av narrativ forskning. I: Skott, Carola (red.) *Berättelsens praktik och teori – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Skott, Carola (2004b) Att gripa sig an berättelsen. I: Scott, Carola (red.) *Berättelsens praktik och teori – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Soydan, Haluk (1993) *Det sociala arbetets idéhistoria*. Lund: Studentlitteratur.

- Spanger, Marlene (2007) Myndigheternas kön- och sexualsyn. Lösaktiga kvinnor i 1930-talets Danmark. I:
- Jansdotter, Anna & Svanström, Yvonne (red.) *Sedligt, renligt, lagligt: prostitution i Norden 1880-1940*. Göteborg: Makadam.
- Stigendal, Mikael (2002) *Den gode socialvetenskaparen. Vetenskapsteori i vardande*. Lund: Studentlitteratur.
- Svensson, Peter (2011) Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Sundkvist, Maria (1994) *De vanartade barnen: mötet mellan barn, föräldrar och Norrköpings barnavårdsnämnd 1903-1925*. Diss. Linköping : Univ.
- Sundkvist, Maria (1995) *Sedligt försummade och vanartade barn i sekelskiftets Norrköping. I: Ur barndomens historia*. Stockholm: Centrum för barnkulturforskning.
- Swärd, Hans (1993) *Mångenstädes svårt vanartad-: om problemen med det uppväxande släktet*. Diss. Lund : Univ.
- Söderlind, Ingrid (1999) *Barnhem för flickor: barn, familj och institutionsliv i Stockholm 1870-1920*. Diss. Linköping : Univ.
- Thurén, Torsten (2005) *Källkritik*. 2., [rev. och utök.] uppl. Stockholm: Liber.
- Thörn, Catharina (2004) *Kvinnans plats(er): bilder av hemlöshet*. Diss. Göteborg : Univ.
- Thörn, Kerstin (1997) *En bostad för hemmet: idéhistoriska studier i bostadsfrågan 1889-1929*. Diss. Umeå : Univ.
- Tosh, John (2000) *Historisk teori och metod*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Weiner, Gena (1995) *De räddade barnen: om fattiga barn, mödrar och fäder och deras möte med filantropin i Hagalund 1900-1940*. Diss. Linköping : Univ.

Zetterqvist Nelson, Karin (2009) *Under den aggressiva och kontaktovilliga ytan.... I: Lind, Judith (red.) Historien, barnen och barndomarna: vad är problemet?: en vänbok till Bengt Sandin.* Linköping: Linköpings universitet.

Åberg, Martin (1991) *En fråga om klass?: borgarklass och industriellt företagande i Göteborg 1850-1914.* Diss. Göteborg : Univ.

Åkesson, Lynn (1985) *Veta sitt värde. I: Frykman, Jonas (red.) Modärna tider: vision och vardag i folkhemmet.* 1. uppl. Malmö: Liber Förlag.

Åmark, Klas (2002) *Familj, försörjning och livslopp under 1900-tal. I: Bergman, Helena & Johansson, Peter (red.) Familjeangelägenheter: modern historisk forskning om välfärdsstat, genus och politik.* Eslöv: B. Östlings bokförl. Symposion.

Åmark, Klas (2005) *Hundra år av välfärdspolitik: välfärdsstatens framväxt i Norge och Sverige.* 1. uppl. Umeå: Boréa.

Internet

SOU 2009:99 *Vanvård i social barnavård under 1900-talet.* [Tillgänglig: <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/13/78/93/a04d1a1d.pdf> Publicerat: 2010-01-14. Hämtat: 2011-04-21].

Sverigedemokraterna (2005) *Sverigedemokraternas principprogram.* [Tillgänglig: <http://sverigedemokraterna.se/files/2010/07/Sverigedemokraternas-principprogram-2005.pdf> Publicerat: 2005-05-08. Hämtat: 2011-03-30].

Svensk författningssamling (SFS)

SFS 1924:361 *Lagen om samhällets barnavård.*

SFS 1934:294 *Lag angående ändring av i vissa delar av lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård.*

Otryckta källor

U1= A1AA Volym 26 1935

Bilaga § 534b

Malmö stads barnavårdsnämnd

Inkom den 26/11 1935

D. Nr: 826

U2= A1AA Volym 22 1931

Bilaga § 209b

Malmö stads barnavårdsnämnd

Inkom 3/6 1931

D. Nr: 283

U3= A1AA Volym 26 1935

Bilaga § 339 b

Malmö stads barnavårdsnämnd

Inkom den 13/8 1935

D. Nr: 542

U4= A1AA Volym 21 1930

Bilaga § 162 a

Malmö stads barnavårdsnämnd

Inkom den 12/5 1930

D. Nr: 269

U5= A1AA Volym 25 1934

Bilaga: § 357c

Malmö stads barnavårdsnämnd

Inkom den 28/11 1934

D. Nr: 590

U6= A1AA Volym 26 1935

Bilaga § 123

Malmö stads barnavårdsnämnd

Inkom den 12/3 1935

D. Nr: 204

U7= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 146
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 26/3 1935
D. Nr: 225

U8= A1AA Volym 27 1936
Bilaga: § 169b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 10/3 1936
D. Nr: 183

U9= A1AA Volym 23 1932
Bilaga § 230 b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 6/8 1932
D. Nr: 424

U10= A1AA Volym 22 1931
Bilaga § 209b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 3/6 1931
D. Nr: 283

U11= A1AA Volym 24 1933
Bilaga § 23c
Malmö stads barnavårdsnämnd

U12= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 53
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 7/2 1933
D. Nr: 72

U13= A1AA Volym 27 1936
Bilaga: § 210b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 31/3 1936
D. Nr: 241

U14= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 163 a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 5/5 1930
D. Nr: 209

U15= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 112
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 11/4 1933
D. Nr: 204

U16= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 1746
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 14/6 1933
D.Nr: 297

U17= A1AA Volym 22 1931
Bilaga § 470
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 24/11 1931
D. Nr: 691

U18= A1AA Volym 23 1932
Bilaga § 270
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 23/8 1932
D. Nr: 477

U19= A1AA Volym 27 1936
Bilaga: § 210b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 31/3 1936
D. Nr: 241

U20= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 127 b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 9/3 1933
D. Nr: 203

U21=A1AA Volym 22 1931
Bilaga § 295
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 7/7 1931
D. Nr: 290

U22= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 163 a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 5/5 1930
D. Nr: 209

U23= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 3b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 7/1 1930
D. Nr: 700/29

U24= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 25b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 21/1 1930
D. Nr: 35

U25= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 168b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 12/5 1930
D. Nr: 206

U26= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 210
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 11/6 1930
D. Nr: 309

U27= A1AA Volym 22 1931
Bilaga § 63b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 4/2 1931
D. Nr: 71

U28= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 207
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 27/5 1930
D. Nr: 274

U29= A1AA Volym 22 1931
Bilaga § 209b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 3/6 1931
D. Nr: 283

U30= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 76 a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 8/3 1930
D. Nr: 135

U31= A1AA Volym 23 1932
Bilaga § 394
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 22/11 1932
D. Nr: 675

U32= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 97
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 27/2 1935
D. Nr: 177

U33= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 146
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 26/3 1935
D. Nr: 225

U34= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 415
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 23/9 1935
D. Nr: 679

U35= A1AA Volym 25 1934
Malmö stads barnavårdsnämnd
Bilaga: § 417c

U36= A1AA Volym 25 1934
Malmö stads barnavårdsnämnd
Bilaga: § 453
Inkom den 11/12 1934
D. Nr: 780

U37= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 74b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 12/2 1935
D. Nr: 47

U38= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 299a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 9/9 1930
D. Nr: 484

U39= A1AA Volym 27 1936
Malmö stads barnavårdsnämnd
Bilaga: § 118c
Inkom den 11/2 1936
D. Nr: 130

U40= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 538
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 26/11 1935
D. Nr: 818

U41= A1AA Volym 26 1935
Bilaga: § 371
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 9/6 1935
D. Nr: 523

U42= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 123
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 12/3 1935
D. Nr: 204

U43= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 534a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 21/11 1935
D. Nr: 826

U44= A1AA Volym 21 1930
Bilaga § 25b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 21/1 1930
D. Nr: 35

U45= A1AA Volym 22 1931
Bilaga § 63b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 4/2 1931
D. Nr: 71

U46= A1AA Volym 23 1932
Bilaga § 4g
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 12/1 1932
D. Nr: 46

U47= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 53
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 7/2 1933
D. Nr: 72

U48= A1AA Volym 25 1934
Bilaga: § 8b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 16/1 1934
D. Nr: 27

U49= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 31
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 8/1 1935
D. Nr: 33

U50= A1AA Volym 27 1936
Bilaga: § 119a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 11/2 1936
D. Nr: 167

U51= A1AA Volym 22 1931
Bilaga § 450b
Malmö stads barnavårdsnämnd

U52= A1AA Volym 23 1932
Bilaga § 270
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 23/8 1932
D. Nr: 477

U53= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 258
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 11/6 1935
D. Nr: 449

U54= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 510a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 8/11 1935
D. Nr: 788

U55= A1AA Volym 25 1934
Bilaga: § 405b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 12/11 1934
D. Nr: 687

U56= A1AA Volym 26 1935
Bilaga § 74b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 12/2 1935
D. Nr: 47

U57= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 250b
Malm stads barnavårdsnämnd
Inkom den 12/9 1933
D. Nr: 378

U58= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 275b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 27/9 1933
D. Nr: 472

U59=A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 3b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 10/1 1933
D. Nr: 17

U60= A1AA Volym 24 1933
Bilaga:§ 28c
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 7/2 1933
D. Nr: 64

U61= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 32b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 7/2 1933
D. Nr: 67

U62= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 33
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 7/2 1933
D. Nr: 94

U63= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 61c
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 8/3 1933
D. Nr: 125

U64= A1AA Volym 26 1935
Bilaga: § 338a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 20/8 1935
D. Nr: 564

U65= A1AA Volym 21 1930
Bilaga: § 324
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 7/10 1930
D. Nr: 417

U66= A1AA Volym 22 1931
Bilaga: § 147b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 20/4 1931
D. Nr: 209

U67= A1AA Volym 23 1932
Bilaga: § 338b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 11/10 1932
D. Nr: 566

U68= A1AA Volym 21 1930
Bilaga: § 299a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 9/9 1930
D. Nr: 484

U69= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 53
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 7/2 1933
D. Nr: 72

U70= A1AA Volym 22 1931
Bilaga: § 465b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 24/11 1931
D. Nr: 651

U71= A1AA Volym 21 1930
Bilaga: 385b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 25/11 1930
D. Nr: 617

U72= A1AA Volym 25 1934
Bilaga: § 406b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 15/11 1934
D. Nr: 668

U73= A1AA Volym 27 1936
Bilaga: § 167d
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 11/3 1936
D. Nr: 191

U74= A1AA Volym 27 1936
Bilaga: § 177b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 28/2 1936
D. Nr: 202

U75= A1AA Volym 27 1936
Bilaga: § 201
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 19/3 1936
D. Nr: 191

U76= A1AA Volym 21 1930
Bilaga: § 25b
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 21/1 1930
D. Nr: 35

U77= A1AA Volym 22 1931
Bilaga: § 61
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 10/2 1931
D. Nr: 88

U78= A1AA Volym 24 1933
Bilaga: § 184a
Malmö stads barnavårdsnämnd
Inkom den 13/6 1933
D. Nr: 317

U79= AA1A Volym 26 1935

Bilaga § 78

Malmö stads barnavårdsnämnd

Inkom den 12/2 1935

D. Nr: 131

U80= A1AA Volym 24 1933

Bilaga: § 6b

Malmö stads barnavårdsnämnd

Inkom den 11/1 1933

D. Nr: 24

U81= A1AA Volym 22 1931

Bilaga: § 275b

Malmö stads barnavårdsnämnd

Inkom den 6/7 1931

D. Nr: 411

Bilaga:1.

Malmö Stad

Malmö stadsarkiv

Lån av arkivalier till läsesalen

Datum: .....

Låntagare

Förnamn: .....

Efternamn: .....

Arkivbildare:	
Seriesignum:	
Volymnummer:	
Tidsomfattning:	

Stadsarkivets noteringar: arkiv ..... vagn ..... hyllst ..... hylla .....